

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

*Οδηγός "Συλλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης" του
Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για ενδιακείμετες στο φάσμα του αυτισμού*

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θεοδώρα Κοροβήλου

ΚΕΡΚΥΡΑ 2022

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

*Οδηγός "Ευλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης" του
Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για ενδιακείμετες στο φάσμα του αυτισμού*

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θεοδώρα Κοροβήλου

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

Σπυρίδων Τζαναβάρης

ΚΕΡΚΥΡΑ 2022

Copyright © Θεοδώρα Κοροβήλου, 2022.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση.

Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Ιόνιο Πανεπιστήμιο δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμών του συγγραφέα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το μουσείο είναι ένα μη κερδοσκοπικό ίδρυμα, μόνιμα στην υπηρεσία της κοινωνίας που έχει ως στόχο τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία μέσα από υλικές αποδείξεις του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του. Η εκπαίδευση, μπορεί να έχει διάφορες μορφές. Μπορεί να είναι τυπική ή άτυπη. Επιπλέον, το μουσείο οφείλει να μεριμνά για την προσβασιμότητα από τα ΑμΕΑ, που έχουν κινητικά ή/και νοητικά προβλήματα. Συγκεκριμένα, τα άτομα με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), χρήζουν ιδιαίτερης προετοιμασίας για την επίσκεψή τους στο χώρο του μουσείου. Η φύση του αυτισμού είναι τέτοια, που τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος, όπως ο θόρυβος ή ο φωτισμός, μπορούν να προκαλέσουν σύγχυση στο άτομο. Ως εκ τούτου, για να αποφευχθεί μία τέτοια κατάσταση αλλά και παρόμοιες αυτής, έχουν δημιουργηθεί οι Κοινωνικές Ιστορίες. Οι ιστορίες αυτές είναι αφηγήσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν μία συνθήκη και εξηγούν ποια είναι η αναμενόμενη αντίδραση σε αυτή. Έτσι, έχουν προκύψει οι οδηγοί για άτομα με ΔΑΦ στα μουσεία. Οι οδηγοί αυτοί παρουσιάζουν τον χώρο του μουσείου και περιγράφουν τη διαδρομή που ακολουθείται κατά την ξενάγηση, τις δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν οι επισκέπτες και αναλύουν ποια σημεία τείνουν να έχουν φασαρία ή έντονο φωτισμό.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

«Οδηγός “Συλλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού»

Η παρούσα εργασία, έχει στόχο να εξετάσει ποια είναι τα προβλήματα και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), στην καθημερινότητά τους και ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των επισκέψεών τους σε ένα μουσείο, καθώς και ποιες είναι οι επιλογές που υπάρχουν και μπορούν να συμβάλλουν ώστε να επιλυθούν ή να ελαχιστοποιηθούν τα προβλήματα αυτά. Επίσης, θα αναλύσουμε την έννοια των μουσείων και της προσφοράς αυτών στην κοινωνία, όπως και τις ΔΑΦ και τις ανάγκες των ατόμων αυτών σε σχέση με την επίσκεψή τους στους χώρους των μουσείων. Τα μουσεία σήμερα, σε μια σύγχρονη κοινωνία, οφείλουν να διευκολύνουν την πρόσβαση στα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμΕΑ) και να μην αποκλείονται από αυτά και τις δραστηριότητες που προσφέρουν τις οποίες απολαμβάνουν τα μέλη της κοινωνίας. Έτσι λοιπόν μέσα από την εργασία αυτή, αναζητούμε παρόμοιους οδηγούς μουσείων τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο και σχολιάζουμε τη δομή αλλά και την λειτουργικότητα τους. Έχοντας αποκτήσει την απαραίτητη εμπειρία μετά από τη μελέτη αυτών, δημιουργούμε και τον οδηγό για το Σχολικό Μουσείο Σκριπερού της Κέρκυρας.

Λέξεις κλειδιά

Αυτισμός, μουσείο, προσβασιμότητα, κοινωνικές ιστορίες, Μουσείο Ιονίου Πανεπιστημίου

ABSTRACT

«Guide “History Collection of School and Education” Ionian University`s Museum for visitors on the Autism Spectrum. »

The approach of this work aims to examine what are the problems and difficulties faced by people with Autism Spectrum Disorders (ASD), in their daily lives and especially during their visits to a museum, as well as what are the solutions that exist and can help to solve or minimize these problems. We will also analyze the meaning of museums and their offer to society, as well as the ASD and the needs of these individuals in relation to their visit to the museum premises. Museums today, in a modern society, must facilitate access to People with Disabilities (PWDs) and not be excluded from them and the activities they offer which are enjoyed by members of society. So through this work, we look for similar museum guides both nationally and internationally and comment on their structure and functionality. Having gained the necessary experience after studying them, we also create the guide for the School Museum of Skriperos in Corfu.

Keywords

Autism, museum, accessibility, social narratives, Museum of the Ionian University

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Ελληνική

ΑμΕΑ Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

ΔΑΦ Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος

ΗΠΑ Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΕΕΕΕΚ Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Ξενόγλωσση

ASD Autism Spectrum Disorders

ICOM International Council of Museums

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	v
ABSTRACT	vi
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	vii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	viii
1. Εισαγωγή	xi
1.1 Αντικείμενο της πτυχιακής εργασίας	xi
1.2 Χαρακτηριστικά του προβλήματος	xi
1.3 Συνεισφορά της πτυχιακής εργασίας	xi
1.4 Δομή της πτυχιακής εργασίας	xi
2. Μουσείο	1
2.1 Ο ορισμός του μουσείου	1
2.2 Στόχοι του μουσείου	1
2.3 Μουσείο και μάθηση	2
2.3.1 Εκπαίδευση ενηλίκων	2
2.3.2 Τυπική εκπαίδευση	2
2.3.3 Η κοινότητα μάθησης	3
2.4 Μουσείο και κοινωνία	3
2.5 Μουσείο και Αυτισμός	4
3. Αυτισμός	6
3.1 Ο ορισμός του αυτισμού	6
3.2 Διάγνωση	6
3.3 Συμπτώματα	7
3.4 Αυτισμός και κοινωνία	8
4. Κοινωνικές ιστορίες	10
4.1 Τι είναι	10
4.2 Πως δημιουργείται μία Κοινωνική Ιστορία	10
4.3 Ψηφιακή αφήγηση	11
5. Οδηγοί για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού	13
5.1 Διεθνείς οδηγοί	13
5.2 Ελληνικοί οδηγοί	24
5.3 Σύνοψη κριτικής οδηγών	26
5.3.1 Θετικά	26
5.3.2 Προς βελτίωση	27
6. Οδηγός “Συλλογή Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού	29
6.1 Μεθοδολογία	29
6.2 Προετοιμασία	29

6.3	Κείμενο: εγωκεντρικός λόγος.....	29
6.4	Χρωματισμοί	30
6.4.1	Άσπρο φόντο.....	30
6.4.2	Μαύρο φόντο	30
6.5	Εργαλεία: το λογισμικό παρουσίασης	30
6.6	Δημιουργία οδηγού.....	31
6.7	Φωτογράφιση.....	31
6.8	Οδηγός “Συλλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού.....	31
7.	Συζήτηση – Προοπτικές – Συμπεράσματα	34
7.1	Συζήτηση	34
7.2	Προοπτικές	35
7.3	Συμπεράσματα	36
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	38
	ΜΙΚΡΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ	43
	ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ.....	45
	Ευρετήριο Εικόνων.....	45
	Ευρετήριο Όρων	47
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	50
	Οδηγός “Συλλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού.....	50

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

"Ο προορισμός είναι η ίδια η διαδρομή που ακολουθείς. Κάθε βήμα στο σήμερα είναι η ζωή σου στο αύριο."

(Reich, 1973)

1. Εισαγωγή

1.1 Αντικείμενο της πτυχιακής εργασίας

Αντικείμενο της πτυχιακής αυτής εργασίας, είναι η μελέτη των αναγκών και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητα τους τα άτομα με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ)· και η δημιουργία ενός οδηγού για επισκέπτες με ΔΑΦ για τη “Συλλογή Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Σχολικού Μουσείου Σκριπερού.

1.2 Χαρακτηριστικά του προβλήματος

Το πρόβλημα που καλείται να λύσει η παρούσα πτυχιακή εργασία, είναι η αντιμετώπιση της δυσκολίας των επισκεπτών με ΔΑΦ να αντιμετωπίσουν μία επίσκεψη στο μουσείο. Η σύγχυση που προκαλείται από τις δυσκολίες αυτές οφείλεται στα ερεθίσματα που δέχεται το άτομο, όπως είναι οι ήχοι, οι εικόνες, ακόμα και οι οσμές.

1.3 Συνεισφορά της πτυχιακής εργασίας

Η συνεισφορά της πτυχιακής έγκειται σε εκπαιδευτικό επίπεδο αλλά και στην επισκεψιμότητα του μουσείου. Προτείνει έναν οδηγό ο οποίος θα διευκολύνει τα άτομα με ΔΑΦ να πραγματοποιήσουν την επίσκεψή τους στο μουσείο μειώνοντας τις πιθανότητες να βρεθούν αντιμέτωποι με κάτι το οποίο θα προκαλέσει ταραχή. Έτσι, ο οδηγός έχει στόχο να προετοιμάσει τους επισκέπτες για το τι θα δουν στο μουσείο. Η πτυχιακή εφαρμόζει τη μεθοδολογία που προτάθηκε από την Ρέβα (2021), με την οποία δημιουργήθηκε παρόμοιος οδηγός για το Μουσείο Αρχαίας Αγοράς Αθηνών - Στοά Αττάλου. Μία καινοτομία της μεθοδολογίας αυτής είναι η δημιουργία του οδηγού και σε μαύρο φόντο με άσπρα γράμματα. Με αυτά κατά νου, η πτυχιακή αυτή συμβάλλει στην διευκόλυνση των ατόμων με ΔΑΦ να πραγματοποιήσουν την επίσκεψή τους στο μουσείο με λιγότερες πιθανότητες να βρεθούν αντιμέτωποι με κάτι το οποίο θα προκαλέσει ταραχή. Έτσι, ο οδηγός έχει στόχο να προετοιμάσει τους επισκέπτες για το τι θα δουν στο μουσείο.

1.4 Δομή της πτυχιακής εργασίας

Η παρούσα πτυχιακή, αποτελείται από επτά κεφάλαια, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

Το Κεφάλαιο 1 αποτελεί το εισαγωγικό μέρος και επεξηγεί το αντικείμενο της πτυχιακής καθώς και τα προβλήματα που καλείται να αναγνωρίσει και να δώσει μία προτεινόμενη λύση.

Το Κεφάλαιο 2 αφορά το μουσείο. Δίνει τον ορισμό του, θέτει τους στόχους που έχει και αναφέρεται στην εκπαιδευτική μορφή του. Στη συνέχεια, αναλύεται η σχέση του

μουσείου με την κοινωνία και, τέλος, παρατίθενται ενδεικτικά οι δράσεις κάποιων μουσείων όσον αφορά τους επισκέπτες με ΔΑΦ.

Το Κεφάλαιο 3 αναλύει τον Αυτισμό. Δίνεται αρχικά ο ορισμός και στη συνέχεια αναλύονται οι τρόποι διάγνωσης του και τα συμπτώματα που παρατηρούνται. Τέλος, γίνεται αναφορά στην κοινωνία και πως αντιμετωπίζουν και αντιμετωπίζονται τα άτομα με αυτισμό την καθημερινότητά τους.

Το Κεφάλαιο 4 περιγράφει τις κοινωνικές ιστορίες και τι ακριβώς είναι αυτές. Εξηγεί, ακόμα, πως δημιουργούνται και πως μέσα από τις ιστορίες αυτές έχουν δημιουργηθεί οι ψηφιακές αφηγήσεις, οι οποίες είναι η εξέλιξη των προηγούμενων.

Το Κεφάλαιο 5 σχετίζεται με τους οδηγούς για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού. Δίνονται παραδείγματα μουσείων που έχουν δημιουργήσει οδηγούς για τους επισκέπτες τους και είναι διαθέσιμοι στις ιστοσελίδες τους και παρουσιάζονται τα θετικά και αρνητικά στοιχεία που παρατηρούνται σε αυτούς.

Το Κεφάλαιο 6 αποτελεί τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας. Περιγράφονται, αρχικά, οι δυσκολίες που υπήρχαν εξαιτίας της πανδημίας του Covid-19 και πως αντιμετωπίστηκαν και στη συνέχεια αναλύεται η διαδικασία της δημιουργίας του οδηγού.

Το Κεφάλαιο 7 αφορά τη συζήτηση, τα συμπεράσματα και τις προοπτικές που έχουν προκύψει από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

2. Μουσείο

2.1 Ο ορισμός του μουσείου

Σύμφωνα με το καταστατικό του ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων, το οποίο συστάθηκε το 1946 με έδρα του το Παρίσι), που δημιουργήθηκε στη Βιέννη της Αυστρίας, στο πλαίσιο της Γενικής του Συνέλευσης στις 24 Αυγούστου του 2007, δόθηκε ο ακόλουθος ορισμός για τα μουσεία:

“Μουσείο είναι ένα μη κερδοσκοπικό, μόνιμο ίδρυμα στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, και ανοικτό στο κοινό, το οποίο αποκτά, συντηρεί, ερευνά, επικοινωνεί και εκθέτει, για λόγους μελέτης, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας υλικές αποδείξεις των ανθρώπων και του περιβάλλοντος τους.”

2.2 Στόχοι του μουσείου

Όπως φαίνεται από τον ορισμό του, το μουσείο είναι ένα ίδρυμα το οποίο βρίσκεται στην υπηρεσία της κοινωνίας. Κατά το παρελθόν, πρωταρχικός, αν όχι αποκλειστικός, στόχος των μουσείων ήταν “απλώς” η προστασία και διαφύλαξη των αντικειμένων της αρχαιότητας. Φυσικά, αυτό παραμένει και σήμερα ένας από τους βασικούς ρόλους τους. Ωστόσο, οι MacDonald και Alsford (1991), αναφέρουν ότι πλέον προέχει η εξυπηρέτηση της κοινωνίας ώστε να μπορέσει να επιβιώσει στο σήμερα και να εξελιχθεί περαιτέρω στο αύριο. Για να μπορέσουμε, επομένως, να αποφασίσουμε τι θα γίνουμε αύριο και να κατανοήσουμε τι είμαστε σήμερα, πρέπει να μελετήσουμε το παρελθόν. Τα μουσεία λοιπόν παρέχουν πληροφορίες, ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να μάθει, να ανακαλύψει και να αποκτήσει μόνος του τη γνώση που παρουσιάζεται σε αυτά, μέσα από την περιήγηση του στους χώρους του. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με οργανωμένη ξενάγηση από το ίδιο το μουσείο είτε με ελεύθερη περιήγηση του ατόμου μέσα στο κτίριο ή και έξω από αυτό όταν υπάρχει η δυνατότητα. Έτσι, ο άνθρωπος εμπλουτίζει τις εμπειρίες του περνώντας τον ελεύθερό του χρόνο εκεί.

Το μουσείο στις μέρες μας, λοιπόν, έχει σκοπό να ψυχαγωγήσει το κοινό του και να του παρέχει γνώσεις. Ανάλογα με το είδος του, προσφέρονται και διαφορετικές δυνατότητες και δραστηριότητες μέσα σε αυτό. Αν εξετάσουμε ένα αρχαιολογικό ή ιστορικό μουσείο, πρωταρχικός στόχος είναι η μετάδοση της ιστορίας και πληροφοριών για το παρελθόν. Ωστόσο, για οποιοδήποτε μουσείο αν κάνουμε λόγο, θα πρέπει ο όγκος των πληροφοριών που παρουσιάζονται να μην είναι μεγαλύτερος από αυτόν που μπορεί να αφομοιώσει το άτομο, καθώς θα δημιουργηθεί μουσειακή κόπωση και πιθανώς σύγχυση, κάτι που αποτελεί δυσάρεστη εξέλιξη. Η δημιουργία τέτοιων αρνητικών συναισθημάτων, είναι κάτι το οποίο θα αποτρέψει τα άτομα που επέλεξαν να πραγματοποιήσουν μια τέτοια επίσκεψη να το επαναλάβουν και σε άλλους αντίστοιχους χώρους, το οποίο είναι απευκταίο (Οικονόμου, 2003).

2.3 Μουσείο και μάθηση

2.3.1 Εκπαίδευση ενηλίκων

Ένα μεγάλο ποσοστό των επισκεπτών στα μουσεία αποτελούν οι ενήλικες άνθρωποι και ειδικότερα οι ηλικιωμένοι. Αυτό είναι ένα γεγονός το οποίο συμβαίνει εξαιτίας του ότι διαθέτουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο καθώς δεν εργάζονται και είναι συνταξιοδοτούμενοι ως επί το πλείστον. Ωστόσο, πολλοί ηλικιωμένοι, παρόλο που είναι ενεργητικοί και υγιείς, είναι πιθανό να έχουν αντιμετωπίσει καταστάσεις στη ζωή τους, οι οποίες καθιστούν επιτακτική την ανάγκη τους για κοινωνικοποίηση και γνωστική διέγερση (Smiraglia, 2016). Στις μέρες μας, υπάρχουν εκθέσεις και μουσειακοί χώροι στους οποίους πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα που θέτουν ως στόχο την προσέγγιση κοινού μικρότερων ηλικιών (π.χ. μαθητές σχολείων, σπουδαστές κ.ά.) και για να το πετύχουν αυτό χρησιμοποιούν ακόμα και το παιχνίδι ως μέσο προσέγγισής τους. Και αυτό διότι η διαδικασία μάθησης στο μουσείο μπορεί να είναι πιο διασκεδαστική και ψυχαγωγική από τη μαθησιακή διαδικασία σε ένα σχολείο, αφού εκεί η γνώση παρέχεται με εναλλακτικούς τρόπους σε συνδυασμό με ένα περιβάλλον διαφορετικό από τη συνηθισμένη σχολική αίθουσα.

2.3.2 Τυπική εκπαίδευση

Η τυπική εκπαίδευση είναι ένα οργανωμένο μοντέλο εκπαίδευσης, το οποίο υπάρχει, δομείται και διαχειρίζεται από τους νόμους και τους κανόνες, με κύριο στόχο την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων για το πρόγραμμα σπουδών μέσα από την κατάλληλη μεθοδολογία και το ανάλογο περιεχόμενο. Αυτή η μορφή εκπαίδευσης, αποτελείται συνήθως από το μοτίβο του εκπαιδευτή, μαθητή και ιδρύματος, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Οι συμμετέχοντες σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης, έχουν την υποχρέωση να παρευρίσκονται σε αίθουσες, να αξιολογούνται ώστε να εξελίσσεται το γνωστικό τους επίπεδο και εν τέλει να λαμβάνουν πτυχία ή διπλώματα, όποτε αυτό είναι δυνατό (Grajcevci & Shala, 2016) .

Τα συστήματα της τυπικής εκπαίδευσης, όπως τα σχολεία, θέτουν ως επί το πλείστον ποσοτικούς στόχους στη μάθηση υποβαθμίζοντας με τον τρόπο αυτό τις ανθρωποκεντρικές και κοινωνιοκεντρικές σπουδές (Hourdakis & Ieronimakis, 2020). Έτσι, τα μουσεία σχεδιάζουν δραστηριότητες, κατάλληλες για τα παιδιά, ώστε να μάθουν μέσα από το παιχνίδι και την εμπειρία. Παρατίθενται λοιπόν κάποια παραδείγματα μουσείων που εφαρμόζουν το παιχνίδι ως μέσο μάθησης.

- Μουσείο Ακρόπολης¹. Το Μουσείο της Ακρόπολης παρέχει στην ιστοσελίδα του πληροφορίες για εκπαιδευτικούς και μαθητές στο πλαίσιο των σχολικών επισκέψεων. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν την προετοιμασία και οργάνωση της επίσκεψης τόσο κατά τη διάρκεια, όσο και πριν από αυτή αλλά και μετά.

¹<https://www.theacropolismuseum.gr/anexartiti-sholiki-episkepsi>

Επίσης, υπάρχει η δυνατότητα για τους εκπαιδευτικούς να παρακολουθήσουν επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία διοργανώνονται συχνά από το Μουσείο, όπως και συζήτηση με αρχαιολόγο για την οργάνωση της επίσκεψης και για την ενημέρωσή τους για τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Τέλος, υπάρχει διαθέσιμο συνοδευτικό υλικό για τους μαθητές, το οποίο συναντάται είτε έντυπο για τις σχολικές επισκέψεις είτε σε ηλεκτρονική μορφή.

- Μουσείο Λούβρου². Το Μουσείο του Λούβρου, βρίσκεται στο Παρίσι της Γαλλίας και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και παλαιότερα μουσεία τέχνης. Το σύνολο του εκθεσιακού του χώρου φτάνει τα 13.5 χιλιόμετρα. Στην ιστοσελίδα του υπάρχουν διαθέσιμες συμβουλές για τους επισκέπτες και πληροφορίες για τις δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν τα παιδιά μέσα και έξω από το Μουσείο. Στους Κήπους του Κεραμεικού, υπάρχουν δραστηριότητες κατάλληλες για τα παιδιά, όπως είναι η πλεύση μικρών σκαφών στο Grand Basin, η οποία πραγματοποιείται στους κήπους αυτούς από το 1850. Ακόμα, υπάρχει μια μικρή παιδική χαρά όπου μπορούν τα παιδιά να παίξουν. Τέλος, υπάρχει διαθέσιμο καρουζέλ και τραμπολίνο.
- Ερμιτάζ³. Το μουσείο Ερμιτάζ της Αγίας Πετρούπολης στη Ρωσία, έχει δημιουργήσει θεματικές εκδρομές μέσα στο ίδιο το μουσείο. Κάποιες από αυτές τις επισκέψεις αφορούν αρχαίους πολιτισμούς όπως μαγικά ζώα ελληνικών θρύλων, αρχαίοι μύθοι με νέο τρόπο, το πιο σημαντικό χρώμα κ.ά. Η κάθε εκδρομή έχει δημιουργηθεί για ορισμένες ηλικιακές ομάδες.

2.3.3 Η κοινότητα μάθησης

Το Βρετανικό μουσείο έχει δημιουργήσει προγράμματα διάφορων δραστηριοτήτων που έχουν ως στόχο την παροχή ευκαιριών μάθησης στις τοπικές κοινότητες. Με τον τρόπο αυτό, επιθυμούν να κάνουν το μουσείο έναν χώρο ανταλλαγής και συνύπαρξης πολιτισμών χωρίς εμπόδια συμμετοχής για τον οποιοδήποτε. Έτσι, καταφέρνουν να δυναμώνουν τη σχέση τους με την κοινότητα στην οποία ανήκουν και να επιδρούν θετικά στις κοινωνικές αλλαγές. Αναλυτικότερα, τα προγράμματα του Βρετανικού μουσείου διερευνούν διάφορες μεθόδους συμπλοκής ώστε να είναι σε θέση να κάνουν τη συλλογή τους πιο κατανοητή. Επίσης, προσαρμόζονται στις ανάγκες των κοινοτήτων τους για να εξυπηρετούν το συμφέρον τους και να προσφέρουν ευκολότερη πρόσβαση (The British Museum, n.d.).

2.4 Μουσείο και κοινωνία

Το σύγχρονο μουσείο, σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, θα πρέπει να αναγνωρίζει την ευθύνη που έχει απέναντι στην κοινωνία και να διατηρεί ενεργό ρόλο μέσα σε αυτήν.

²<https://www.louvre.fr/en/explore/the-gardens#activities-for-children>

³https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/news/news-item/news/2021/news_79_21/?lng=en

Μία καίρια επιδίωξή του, -θα πρέπει να- είναι η εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και να παρέχει ελεύθερη πρόσβαση σε κάθε κοινωνική ομάδα στην τέχνη, την ψυχαγωγία και σε όλες τις υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει. Κάθε μουσείο πρέπει να γνωρίζει τον αντίκτυπο που έχει η ύπαρξή του σε μια κοινωνία. Στις πλείστες των περιπτώσεων, αναβαθμίζει τις περιοχές στις οποίες δημιουργείται και βοηθάει τα μέλη της κοινωνίας αυτής να εξελιχθούν. Όπως αναλύει και ο Sandell (2003), αυτό επιτυγχάνεται μέσα από το ότι συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης αλλά και της δημιουργικότητας σε ατομικό και κοινοτικό επίπεδο. Σε κοινοτικό επίπεδο, τα αποτελέσματα είναι στην πλειοψηφία τους θετικά. Ενισχύει την κοινωνική αναγέννηση, βελτιώνει την αυτοπεποίθησή τους και τις δεξιότητες τους, ώστε να μπορούν να αναπτύξουν τις γειτονιές τους και να αναβαθμίσουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζουν.

Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα συμμετοχής στις κοινωνικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις. Ως εκ τούτου, αποτελεί υποχρέωση των μουσείων να εξασφαλίζουν προσβασιμότητα σε όλους, χωρίς διακρίσεις. Θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, επομένως, όσα μουσεία έχουν τη δυνατότητα, να ακολουθούν το πρότυπο του καθολικού σχεδιασμού. Ο σχεδιασμός αυτός ορίζει πως μέσα από την αρχιτεκτονική, πρέπει να καλυφθούν οι ανάγκες των ΑμΕΑ και να διευκολύνεται η πρόσβασή τους. Αξιοσημείωτο είναι πως, ιδιαίτερη προσοχή οφείλει να δοθεί τόσο στο κτίριο που στεγάζονται οι συλλογές, όσο και στις ίδιες τις εκθέσεις. Θα πρέπει και οι ως άνω αναφερόμενες να είναι προσβάσιμες σε άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως προβλήματα όρασης, κινητικότητας ή άλλες δυσκολίες. Είναι απαραίτητο να είναι τοποθετημένες με τρόπο που να μπορεί ο κάθε επισκέπτης να τις παρατηρήσει (Macdonald, 2011).

2.5 Μουσείο και Αυτισμός

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια αύξηση των ενεργειών προς την κατεύθυνση της καλύτερης ενσωμάτωσης των ΑμΕΑ στην κοινωνία, τη διευκόλυνσή τους στην καθημερινότητά τους και την παροχή ίσων ευκαιριών για ψυχαγωγία και εκπαίδευση. Ως εκ τούτου και τα μουσεία πραγματοποιούν ενέργειες για να το πετύχουν.

- Το Μουσείο Smithsonian⁴, δημιούργησε ένα πρόγραμμα για οικογένειες με παιδιά, εφήβους και νέους ενηλίκους με αναπηρίες όπως διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού, άλλες διανοητικές αναπηρίες, διαταραχές της αισθητηριακής επεξεργασίας και άλλες γνωστικές αναπηρίες, το οποίο ονομάζεται “Πρωί στο Μουσείο”. Αυτό το πρόγραμμα λειτουργεί δωρεάν κάποια σαββατοκύριακα το μήνα και οι οικογένειες μπορούν κλείνοντας τη θέση τους να επισκεφθούν το μουσείο πριν ανοίξει για το κοινό, όπου μπορούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες ή και να εξερευνήσουν τις εκθέσεις μόνοι τους. Επίσης, πριν την επίσκεψη αυτή, οι οικογένειες

⁴<https://access.si.edu/program/morning-museum>

λαμβάνουν βοηθητικό υλικό όπως κοινωνικές ιστορίες, αισθητηριακούς χάρτες, οπτικά προγράμματα και φυλλάδια με συμβουλές για να μπορέσουν να προετοιμαστούν για αυτή.

- Το Μουσείο Επιστημών⁵ (Science Museum), το οποίο βρίσκεται στο Λονδίνο, πραγματοποιεί εκδηλώσεις κατάλληλες για τις οικογένειες με παιδιά που χρειάζονται ένα ήσυχο περιβάλλον για να απολαύσουν την εμπειρία της επίσκεψής τους σε αυτό. Και σε αυτό το μουσείο, η πρακτική αυτή λαμβάνει χώρα κάποια Σαββατοκύριακα τον χρόνο, ανοίγοντας νωρίτερα ή αργότερα από το σύνηθες ωράριο για τους επισκέπτες με ΔΑΦ. Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια των ωρών αυτών, προσαρμόζονται κάποιες λειτουργίες, όπως είναι ο φωτισμός και οι ήχοι κάποιων εκθεμάτων, όταν κι εάν αυτό είναι δυνατό, ώστε το περιβάλλον να είναι φιλικό για τα παιδιά. Υπάρχει, ακόμα, διαθέσιμος χώρος, όπου επικρατεί ησυχία για όποιον χρειαστεί να κάνει ένα διάλειμμα κατά τη διάρκεια της επίσκεψης. Τέλος, είναι σημαντικό να επισημανθεί πως το πρόγραμμα αυτό είναι εντελώς δωρεάν για τις οικογένειες, ενώ για να μπορέσουν να παρευρεθούν σε αυτήν την εκδήλωση θα πρέπει να έχουν κάνει κράτηση.

⁵<https://www.sciencemuseum.org.uk/see-and-do/early-birds>

3. Αυτισμός

3.1 Ο ορισμός του αυτισμού

Αυτισμός, είναι μια νευροαναπτυξιακή διαταραχή που εμφανίζεται στα παιδιά. Ο όρος προέρχεται από την ελληνική λέξη “εαυτός” και χρησιμοποιήθηκε από τον Βρετανό ψυχίατρο Paul Eugen Bleuler (1857-1939). Η πρώτη σημασία που εξυπηρετούσε ο όρος αυτός, αφορούσε την κοινωνική απομάκρυνση των ασθενών με σχιζοφρένεια από την πραγματικότητα (Sharma κ.ά., 2018). Το 1943, όμως επαναπροσδιορίζεται η σημασία του από τον Leo Kanner (1894-1981), Αυστριακό ψυχίατρο ο οποίος ασχολήθηκε εκτεταμένα με τη μελέτη του αυτισμού και παρουσίασε σε δημοσίευσή του την παρατήρηση των παιδιών με διαφορετική συμπεριφορά από το 1938 (Kanner, 1943). Έκτοτε, χρησιμοποιείται για να περιγράψει τα συμπτώματα που παρατηρούνται, αλλά δεν έχουν σχέση με την έως τότε γνωστή σχιζοφρένεια ή άλλες γνωστές ψυχικές διαταραχές, δηλαδή την κοινωνική απομόνωση, και τη δυσκολία των παιδιών αυτών στην προφορική έκφραση.

3.2 Διάγνωση

Τα πρώτα συμπτώματα των ατόμων με ΔΑΦ (Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος), παρατηρούνται συνήθως ήδη από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Η διάγνωση της ΔΑΦ γίνεται κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας του ατόμου, δηλαδή από το 1ο έως το 3ο έτος της ζωής του, όπου παρουσιάζονται και τα γνωρίσματά της. Υπάρχει, όμως, και το ενδεχόμενο η ανάπτυξη των παιδιών να εξελιχθεί ομαλά μέχρι τη νηπιακή τους ηλικία και να σταματήσει τότε η ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους ή να παρατηρηθεί απώλεια των ήδη αποκτηθέντων. Η ομοιότητά τους, όμως, με τα συμπτώματα άλλων ψυχιατρικών διαταραχών και η πολυπλοκότητά οδηγεί στην ανάγκη χρήσης των κατάλληλων μέσων για την αναγνώριση τους ώστε να μην υπάρξει σύγχυση μεταξύ τους και η θεραπεία να είναι η καλύτερη δυνατή για τα άτομα με ΔΑΦ και η κλινική διαχείρισή τους να εξελίσσεται και να βελτιώνεται. Η διάγνωση αυτή, γίνεται από τους ειδικούς, οι οποίοι μπορεί να είναι παιδίατροι, ψυχολόγοι ή ψυχίατροι (Lord, 2018). Υπάρχουν πολλές μέθοδοι αναγνώρισης των συμπτωμάτων και αυτών που θα οδηγήσουν στη σωστή διάγνωση του αυτισμού. Κάποιες από αυτές είναι οι ακόλουθες:

1. Παρατήρηση των Παιδιών με Αυτισμό [Autism Spectrum Disorder Observation for Children (ASD-OC)]. Η μέθοδος αυτή αποτελείται από μία κλίμακα 45 σημείων και χρησιμοποιείται για να ελεγχθεί ο βαθμός των συμπτωμάτων, όπως είναι οι δυσκολίες κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας και οι επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές. Το εύρος της κλίμακας αυτής διαμορφώνεται μεταξύ των τιμών 0 (το οποίο σημαίνει πως δεν υπάρχει βλάβη) και 2 (στο οποίο φαίνεται να υπάρχει σημαντικός βαθμός

- δυσλειτουργίας). Η μέθοδος αυτή, φαίνεται πως είναι ιδιαίτερα αξιόπιστη και ιδανική για άτομα ηλικίας 3-15 ετών (Sharma κ.ά., 2018).
2. Αναθεωρημένη Διαγνωστική Συνέντευξη (Autism Diagnosis Interview - Revised -ADI-R). Η μέθοδος αυτή αφορά τους γονείς ή/και τα άτομα που φροντίζουν τα παιδιά και τους ενήλικες με αυτισμό ή με πιθανότητες να ανήκουν στα άτομα με ΔΑΦ. Για τη διάγνωση με αυτήν τη μέθοδο, χρησιμοποιούνται 93 σημεία για την εκτίμηση των συμπεριφορών που έχουν τα άτομα σε διαφορετικές ηλικίες. Οι συμπεριφορές αυτές αφορούν την επανειλημμένη ομιλία, την αλληλεπίδραση με την κοινωνία καθώς και τα στερεοτυπικά ενδιαφέροντα, τα οποία συνήθως παραμένουν τα ίδια και δύσκολα διαφοροποιούνται. Οι τιμές που εμφανίζονται σε αυτήν την κλίμακα είναι από 0 (δεν παρατηρείται κάποια δυσλειτουργική συμπεριφορά) έως 3 (πολλές ενδείξεις δυσλειτουργικής συμπεριφοράς) (Sharma κ.ά., 2018).
 3. Κλίμακα Μέτρησης Αυτισμού Παιδικής Ηλικίας (Childhood Autism Rating Scale - CARS). Ο τρόπος αυτός, ο οποίος μέσα στα χρόνια έχει επιδείξει αξιοπιστία και εγκυρότητα, χρησιμοποιείται για την ανάλυση της συμπεριφοράς των παιδιών ηλικία 2 ετών και πλέον, και διαχωρίζει τα παιδιά με ΔΑΦ από εκείνα που παρουσιάζουν άλλες αναπτυξιακές διαταραχές. Η μέτρηση αυτή αξιολογεί, επίσης, και τη βαρύτητα του προβλήματος που διαγιγνώσκεται (Σερετόπουλος, 2020).
 4. Ερωτηματολόγιο Αναγνώρισης Αυτισμού (Social Communication Questionnaire/ Autism Screening Questionnaire - SCQ). Μία ακόμη σύγχρονη μέθοδος διάγνωσης είναι το ερωτηματολόγιο αναγνώρισης ΔΑΦ, το οποίο χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων με τα άτομα αυτά (Tarver, 2020).
 5. Κλίμακα Κοινωνικής Αποκριτικότητας (Social Responsiveness Scale -SRS). Σε αυτή την κλίμακα μέτρησης χρησιμοποιούνται 65 σημεία, που μετρούν τη δριμύτητα των συμπτωμάτων. Αποτελείται από ερωτηματολόγιο, το οποίο απαντάται από γονείς και εκπαιδευτικούς και σχετίζεται με την κοινωνική συμπεριφορά των ατόμων και τις συνήθειές τους.

3.3 Συμπτώματα

Η ΔΑΦ είναι και ταξινομείται ως μία σύνθετη νευροαναπτυξιακή διαταραχή η οποία εμφανίζεται από τα πρώτα χρόνια της ζωής ενός παιδιού. Τα κυριότερα συμπτώματα που αναγνωρίζονται στη ΔΑΦ είναι: οι παρεκκλίσεις στην κοινωνική συναναστροφή και αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους, ακαμψίες στη λεκτική αλλά και μη επικοινωνία. Συνήθως, η συμπεριφορά, τα ενδιαφέροντα και οι δραστηριότητες των ατόμων με αυτισμό, μπορούν να χαρακτηριστούν επαναλαμβανόμενα ή/και στερεοτυπικά (Θωμαΐδου, 2020). Αναλυτικότερα, παρατηρείται προσκόλληση στη ρουτίνα τους, η οποία ως επί το πλείστον περιλαμβάνει μηχανικές κινήσεις και τρόπους, καθώς και επίμονη ενασχόληση με αντικείμενα ή ακόμα και με κάποια μέρη των αντικειμένων. Οι κινήσεις αυτές συνήθως είναι χτυπήματα, περιστροφές και έντονο κοίταγμα αντικειμένων. Επίσης, όσο το παιδί μεγαλώνει, τα συμπτώματα που

παρατηρήθηκαν στα πρώτα στάδια της ζωής του, είναι πιθανό να εκδηλωθούν ποικιλοτρόπως με σχετικές συννοσηρότητες και διαφορετικούς τρόπους ανταπόκρισης στις κοινωνικές απαιτήσεις. Τέλος, το ενδεχόμενο της κληρονομικότητας ως αιτία του αυτισμού, φαίνεται να ανέρχεται στο 90% (Azeem, 2016). Τα μικρότερα αδέλφια των παιδιών με αυτισμό, έχουν πιθανότητες να εμφανίσουν αυτισμό και τα ίδια. Ωστόσο ακόμα κι αν δε διαγνωστούν με ΔΑΦ, μπορεί να παρατηρηθεί καθυστέρηση στην γλώσσα, σε σύγκριση με τα συνομήλικα παιδιά τους, στις οικογένειες των οποίων δεν υπάρχει ιστορικό αυτισμού (Marrus κ.ά., 2018). Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μέσα από διάφορες μελέτες, πως τα παιδιά με αδέλφια στο Φάσμα του Αυτισμού, έχουν χαμηλότερες αποδόσεις στην γλώσσα και την επικοινωνία τους σε σχέση με τους συνομήλικούς τους. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι έχουν αδυναμία στην ταχύτητα έκφρασης και γλωσσικής επεξεργασίας (Roemer, 2021).

Τα συμπτώματα που αναγνωρίζονται, εμπίπτουν συνήθως στα συμπεριφοριστικά κριτήρια μέσα σε μία κοινωνία. Στην κοινωνική τους αλληλεπίδραση, επομένως, εμφανίζουν αδυναμία στη χρήση μη λεκτικών συμπεριφορών, όπως είναι η ανταλλαγή βλεμμάτων, οι εκφράσεις του προσώπου, η στάση του σώματος καθώς και οι χειρονομίες που εξυπηρετούν την αλληλεπίδραση αυτή. Επίσης, τους είναι δύσκολο έως αδύνατο να αναπτύξουν σχέσεις με συνομήλικους που βρίσκονται στο ίδιο αναπτυξιακό στάδιο. Παρατηρείται, ακόμα, έλλειψη αυθορμητισμού. Δεν αναζητούν, δηλαδή, το να μοιραστούν τον ενθουσιασμό τους, τα ενδιαφέροντά τους ή τις επιτυχίες τους, ακόμα και τα αγαπημένα τους αντικείμενα με άλλους ανθρώπους. Μια ακόμη έλλειψη που εμφανίζουν τα άτομα με ΔΑΦ, είναι η κοινωνική και συναισθηματική αμοιβαιότητα (Baio, 2018).

Στην επικοινωνιακή τους συμπεριφορά, αναγνωρίζονται τα ακόλουθα συμπτώματα. Καθυστερημένη ή ανεπαρκής ανάπτυξη της ομιλίας, κάτι το οποίο, συνήθως, δεν συνοδεύεται από προσπάθεια επικοινωνίας με κάποιο εναλλακτικό τρόπο. Ωστόσο, ακόμα και άτομα που έχουν αναπτύξει την ικανότητα του λόγου, πολλές φορές δεν έχουν την δυνατότητα να ξεκινήσουν ή να υποστηρίξουν μια συνομιλία με άλλο άτομο, ενώ η χρήση της γλώσσας, είναι συχνά στερεοτυπική και επαναλαμβανόμενη. Τέλος, τα άτομα με αυτισμό, δεν ανταποκρίνονται με τον τρόπο που απαιτείται στα παιχνίδια μίμησης. Αυτό συμβαίνει, διότι δεν μπορούν να αντιληφθούν τη διαφορά της προσποίησης και των “ρόλων” μέσα στο παιχνίδι, από την πραγματικότητα (Baio, 2018).

3.4 Αυτισμός και κοινωνία

Πολύ συχνά, τα άτομα με αυτισμό έρχονται αντιμέτωπα με τον κοινωνικό αποκλεισμό, από το σχολικό έως και το εργασιακό τους περιβάλλον. Με αυτό το φαινόμενο του αποκλεισμού διαφόρων ομάδων ανθρώπων, ασχολήθηκε ο Αμερικανός ψυχολόγος Gordon Allport (1897-1967) τη δεκαετία του '50. Ανέλυσε τη σημασία της διεπαφής των ανόμοιων ομάδων, ασχολήθηκε εκτενώς με το πως η

συνύπαρξη των ανθρώπων αυτών σε ένα σύνολο, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της περιθωριοποίησης των μειονοτήτων, καθώς μπορούν να δημιουργηθούν σημαντικές και με νόημα διαπροσωπικές σχέσεις (Pettigrew, 2005). Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε Ελβετούς μαθητές ηλικίας 9-12 ετών, διαπιστώθηκε πως τα παιδιά τα οποία συνυπήρχαν στο ίδιο περιβάλλον με παιδιά που είχαν σωματικές ή ψυχικές αναπηρίες, θεωρούσαν τον αποκλεισμό των τελευταίων μη αποδεκτό (Gasser, 2013).

Όπως αναφέρουν επίσης οι Bottema-Beutel κ.ά. (2018) σε έρευνα τους, αποδεικνύεται πως τα παιδιά με αυτισμό έρχονται αντιμέτωπα με τον αποκλεισμό σε μεγαλύτερο βαθμό από τα παιδιά που έχουν διαγνωστεί με μαθησιακές δυσκολίες. Αυτό συμβαίνει, διότι ο ίδιος ο αυτισμός, έχει ως κύριο χαρακτηριστικό του την αδυναμία στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και οι σχέσεις των ανήλικων, ιδιαίτερα στο σχολικό περιβάλλον, απαιτούν τη διαπροσωπική επαφή, έτσι, η ιδιομορφία αυτή λειτουργεί δικαιολογητικά στην απομόνωση τους. Ένας, ακόμα, σημαντικός παράγοντας είναι το γεγονός πως η διδασκαλία των παιδιών με ΔΑΦ, γίνεται σε ξεχωριστό περιβάλλον σε αντίθεση με τα παιδιά που αντιμετωπίζουν άλλες μαθησιακές δυσκολίες, καθιστώντας έτσι τον περιορισμό τους φαινομενικά αποδεκτό.

4. Κοινωνικές ιστορίες

4.1 Τι είναι

Η αφήγηση, είναι μία από τις παλαιότερες μεθόδους μάθησης. Μέσα στα χρόνια, πολλά προβλήματα και δυσκολίες, οι άνθρωποι τα αντιμετώπιζαν με τη βοήθεια των αφηγήσεων, όπως παραμύθια και ιστορίες, στα οποία οι ήρωες κατάφερναν να τα ξεπεράσουν (Bratitsis, 2016). Στη σύγχρονη κοινωνία, λοιπόν, οι κοινωνικές ιστορίες, είναι μια εκπαιδευτική στρατηγική, η οποία χρησιμοποιείται για να βοηθήσει τα παιδιά να κατανοήσουν την κοινωνία γενικότερα, αλλά και για να υποστηρίξει τα παιδιά με ΔΑΦ ώστε να ανταπεξέλθουν στις καθημερινές απαιτήσεις. Είναι σύντομες ιστορίες, οι οποίες αποτελούνται από μικρές προτάσεις και περιγράφουν διάφορες κοινωνικές καταστάσεις και εξηγούν/ αναλύουν τι περιμένουν οι ενήλικοι και οι συνομήλικοι από το παιδί και ποια είναι η κατάλληλη συμπεριφορά που θα πρέπει να ακολουθήσει αυτό απέναντι στις εν λόγω καταστάσεις (Gray & Garand, 1993). Έτσι, αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες για να τις αντιμετωπίσουν και προσλαμβάνουν τα αντίστοιχα εφόδια για το μέλλον. Είναι μια αποτελεσματική πρακτική που ενισχύει τις ικανότητες των παιδιών να ακολουθούν οδηγίες, καθώς συμβάλλουν και στη μείωση των επιθετικών συμπεριφορών (Coogole, 2019).

Σύμφωνα με μελέτες, η χρήση των Κοινωνικών Ιστοριών έχει πολλά πλεονεκτήματα ως βοηθητικό εργαλείο για τα παιδιά με ΔΑΦ. Οι βασικοί στόχοι τους είναι οι εξής: η μείωση των επιθετικών συμπεριφορών, η απόκτηση δεξιοτήτων προσαρμογής και κοινωνικοποίησης και η καθοδήγηση για υιοθέτηση κατάλληλων συμπεριφορών (Ying, 2016).

4.2 Πως δημιουργείται μία Κοινωνική Ιστορία

Η φύση του αυτισμού είναι τέτοια, που εμποδίζει την κατανόηση και προσαρμογή στις διάφορες κοινωνικές καταστάσεις ώστε να “διαμορφώσουν” την αρμόζουσα συμπεριφορά. Βασική μέριμνα, επομένως, των κοινωνικών ιστοριών είναι να βοηθήσει το άτομο με ΔΑΦ να κατανοήσει την κατάσταση αυτή.

Όταν προετοιμάζουμε μια κοινωνική ιστορία, οφείλουμε να λάβουμε υπόψιν τον κάθε επισκέπτη (μαθητή, οικογένεια) στον οποίο απευθυνόμαστε, ούτως ώστε αυτό που θα δημιουργήσουμε να είναι κατανοητό. Ο δημιουργός, επίσης, πρέπει να είναι αντικειμενικός και να αποφεύγει τις συναισθηματικά φορτισμένες εκφράσεις που προτρέπουν σε αντιδράσεις ή συναισθήματα που αναμένονται. Οι ιστορίες, σύμφωνα με την Gray (1993), πρέπει να αποτελούνται από δύο έως πέντε προτάσεις η συντακτική μορφή των οποίων έχει 6 βασικούς τύπους και είναι οι εξής: περιγραφικές (descriptive), αντίληψης, καταφατικές, οδηγίων (directive), ρυθμιστικές και συνεργατικές προτάσεις. Το κάθε είδος εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς και το πλήθος των προτάσεων που θα χρησιμοποιηθούν, εξαρτάται από τις ανάγκες του κάθε ατόμου.

Αναλυτικότερα, οι περιγραφικές προτάσεις χρησιμοποιούνται για να απεικονίσουν μια κατάσταση ή δραστηριότητα εκτενώς, αναλύοντας όλα τα στάδια που πρόκειται να αντιμετωπιστούν καθώς και τους ανθρώπους που, πιθανώς, θα εμπλέκονται σε αυτά. Οι προτάσεις αντίληψης δίνουν πληροφορίες που σχετίζονται με τις σκέψεις και τα συναισθήματα των ανθρώπων, ενώ οι καταφατικές εκφράζουν μία κοινή γνώμη ή/και αξία. Οι προτάσεις οδηγιών, είναι εξατομικευμένες και έχουν ως στόχο να προετοιμάσουν και να καθοδηγήσουν το άτομο, ώστε να έχει τις αντιδράσεις που αρμόζουν σε συγκεκριμένες καταστάσεις. Τέλος, υπάρχουν οι ρυθμιστικές, οι οποίες χρησιμοποιούν αναλογίες για να μπορέσουν να εξηγήσουν μία κατάσταση και οι συνεργατικές, που υποδεικνύουν ποιος είναι σε θέση να βοηθήσει το άτομο εάν το χρειαστεί σε δεδομένες κοινωνικές καταστάσεις. Σε μία ιστορία, θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στις προτάσεις αυτές, καθώς μια περιγραφική ιστορία μπορεί να οδηγήσει στον καθορισμό μιας νέας απάντησης από το άτομο, αλλά η έλλειψη οδηγιών για μια άγνωστη θέση, δεν θα είναι βοηθητική (Gray, 1993).

4.3 Ψηφιακή αφήγηση

Η ψηφιακή αφήγηση αποτελεί μια εξελιγμένη μορφή των κοινωνικών ιστοριών με δυνατότητες παρόμοιες εκείνων των προφορικών και γραπτών ιστοριών. Όπως συμβαίνει και στις παραδοσιακές αφηγήσεις, οι ψηφιακές εκτυλίσσονται γύρω από ένα συγκεκριμένο θέμα και μία συγκεκριμένη οπτική γωνία. Συνδυάζει και χρησιμοποιεί διάφορα σύγχρονα πολυμέσα και εργαλεία επικοινωνίας για τη διδασκαλία, τη μάθηση και παροχή πληροφοριών (Robin & McNeil, 2019). Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να είναι είτε μία μικρού μήκους ταινία, διάρκειας δύο έως πέντε λεπτών, η οποία αποτελείται από αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο, εικόνες, βίντεο και ήχους, είτε ένα σύνολο διαφανειών που μπορούν να αναπαραχθούν σε ηλεκτρονικό υπολογιστή. Με τον τρόπο αυτόν, οι διδάσκοντες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν περισσότερα μέσα ώστε να βοηθούν τα παιδιά να οπτικοποιήσουν και να μοιραστούν τις σκέψεις τους. Στόχος τους είναι να μεταφέρουν τα βασικά στοιχεία της εμπειρίας που πρόκειται να ακολουθήσει (Ying, 2016).

Οι ψηφιακές ιστορίες βρίσκονται κατά κύριο λόγο στο διαδίκτυο και μπορούν να αναζητηθούν και προβληθούν μέσα από το οποιοδήποτε πρόγραμμα περιήγησης στον ιστό. Αυτό είναι ένα ακόμα θετικό χαρακτηριστικό τους, αφού δίνεται η δυνατότητα να δημιουργηθούν από ανθρώπους σε όλο τον κόσμο με το θέμα της επιλογής και του ενδιαφέροντός τους και να τις μοιραστούν ηλεκτρονικά παγκοσμίως (Robin & McNeil, 2019). Ακόμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο επικοινωνίας με τα παιδιά ώστε να επιτευχθούν διάφοροι στόχοι. Αναλυτικότερα, η χρήση τους προτείνεται για την ευαισθητοποίηση των παιδιών ως προς κάποιον συνομήλικό τους με ΔΑΦ, τόσο για να μπορέσουν να κατανοήσουν τη συμπεριφορά του, όσο και για να γνωρίζουν ποια θα πρέπει να είναι η δική τους στάση απέναντί του.

ΜΕΡΟΣ II

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

5. Οδηγοί για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού

Στη σύγχρονη εποχή, η πρόσβαση στα μουσεία πρέπει να είναι ανοιχτή για όλους. Ειδικότερα, για τους επισκέπτες με ΔΑΦ, η επίσκεψη σε ένα μουσείο μπορεί να διευκολυνθεί με την ύπαρξη ενός οδηγού στην ιστοσελίδα του. Παρακάτω, θα αναλυθούν τέτοιοι οδηγοί οι οποίοι είναι διαθέσιμοι σε διεθνές και εθνικό επίπεδο.

5.1 Διεθνείς οδηγοί

Σε διεθνές επίπεδο, υπάρχουν οι ακόλουθοι οδηγοί σε μουσεία για επισκέπτες με Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος.

- The Met⁶. Το μουσείο αυτό βρίσκεται στη Νέα Υόρκη και παρέχει στην ιστοσελίδα του χρήσιμες συμβουλές, σε γονείς, εφήβους και ενηλίκους ώστε να μπορούν να οργανώσουν τις επισκέψεις τους, προσαρμοσμένες στις ανάγκες και τις δυνατότητές τους. Αναλυτικότερα, δίνει αρχικά συμβουλές για οικογένειες και γονείς με παιδιά Αυτιστικού Φάσματος, για εφήβους και ενηλίκους με ΔΑΦ. Στη συνέχεια, είναι διαθέσιμη μία σειρά από Κοινωνικές Ιστορίες που αφορούν διάφορες ομάδες ατόμων και εξυπηρετούν τις διάφορες ανάγκες που υπάρχουν. Συγκεκριμένα, υπάρχουν έξι διαφορετικοί οδηγοί, οι οποίοι αναφορικά είναι οι ακόλουθοι: Ανεξάρτητη Οικογενειακή Επίσκεψη (Εικόνα 1)⁷, Ανεξάρτητη Επίσκεψη για εφήβους και ενηλίκους (Εικόνα 2)⁸, Πηγαίνοντας σε Πρόγραμμα Ανακαλύψεων (Εικόνα 3)⁹, Πηγαίνοντας στη Βιβλιοθήκη Nolen (Εικόνα 4)¹⁰, Αισθητηριακή Ιστορία (Εικόνα 5)¹¹, Επίσκεψη με το σχολείο και Ξενάγηση στο Μουσείο (Εικόνα 6)¹². Ακόμα, υπάρχει διαθέσιμη στην ιστοσελίδα, εικονική

⁶<https://www.metmuseum.org/events/programs/access/visitors-with-developmental-and-learning-disabilities/for-visitors-with-autism-spectrum-disorders>

⁷<https://www.metmuseum.org/-/media/files/events/programs/progs-for-visitors-with-disabilities/social-narrative-children.pdf>

⁸<https://www.metmuseum.org/-/media/files/events/programs/progs-for-visitors-with-disabilities/social-narrative-teen-adult.pdf>

⁹<https://www.metmuseum.org/-/media/files/events/programs/progs-for-visitors-with-disabilities/social-narrative-discoveries.pdf>

¹⁰<https://www.metmuseum.org/-/media/files/events/programs/progs-for-visitors-with-disabilities/social-narrative-nolen-library.pdf>

¹¹<https://www.metmuseum.org/-/media/files/events/programs/progs-for-visitors-with-disabilities/social-narrative-sensory-friendly-storytime.pdf>

¹²<https://www.metmuseum.org/events/programs/access/visitors-with-developmental-and-learning-disabilities/for-visitors-with-autism-spectrum-disorders>

λίστα ελέγχου για τους επισκέπτες στο Φάσμα του Αυτισμού, η οποία περιέχει εικόνες από τις εκθέσεις του μουσείου, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στα άτομα αυτά να δημιουργήσουν μία λίστα με τις αίθουσες στις οποίες επιθυμούν να παρευρεθούν. Ανάμεσα στις εικόνες των εκθέσεων υπάρχουν, επίσης, και βοηθητικές εικόνες-κάρτες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι επισκέπτες με ΔΑΦ ώστε να ζητήσουν κάτι που επιθυμούν, όπως διάλειμμα, ξεκούραση ή ό,τι άλλο χρειαστούν. Τέλος, για την καλύτερη δυνατή χρήση της λίστας αυτής, υπάρχουν συμβουλές από το ίδιο το μουσείο, καθιστώντας την ακόμα πιο λειτουργική και εύχρηστη. Στη συνέχεια της ιστοσελίδας, υπάρχει αισθητηριακός χάρτης του μουσείου, στον οποίο παρουσιάζονται όλοι οι χώροι, επεξηγώντας το περιβάλλον που επικρατεί σε αυτούς κατά τη διάρκεια της ημέρας, λειτουργώντας έτσι βοηθητικά για τη δημιουργία της καλύτερης δυνατής επίσκεψης, και ένας διαδραστικός χάρτης, στον οποίο υπάρχουν οι χώροι ξεχωριστά, παρουσιάζοντας τα έργα τέχνης που εκτίθενται στην εκάστοτε αίθουσα, συμβάλλοντας έτσι στην κατανόησή τους σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό. Τα θετικά στοιχεία των οδηγών αυτών είναι πως αποτελούνται ως επί το πλείστον από λίγες διαφάνειες και υπάρχουν διαφορετικοί οδηγοί για τις διαφορετικές ανάγκες των επισκεπτών και τις συνθήκες με τις οποίες θα βρεθούν στο χώρο του μουσείου. Επιπλέον, διακρίνονται και κάποια σημεία που θα μπορούσαν να βελτιωθούν. Αυτά είναι τα μεγάλα κείμενα στις διαφάνειες, καθώς ξεπερνούν συχνά τις δύο (2) γραμμές και επίσης το ότι δεν περιγράφεται επαρκώς η διαδρομή που θα ακολουθηθεί μέσα στο μουσείο, αλλά οι χώροι του και κάποιες τυπικές διαδικασίες όπως ο έλεγχος της τσάντας τους.

Εικόνα 1 The Met: Ανεξάρτητη οικογενειακή επίσκεψη.

Εικόνα 2 The Met: Ανεξάρτητη επίσκεψη για εφήβους και ενηλίκους.

Εικόνα 3 The Met: Πηγαίνοντας σε πρόγραμμα ανακαλύψεων.

Εικόνα 4 The Met: Πηγαίνοντας στη βιβλιοθήκη Nolen.

Εικόνα 5 The Met: Αισθητηριακή Ιστορία.

Εικόνα 6 The Met: Επίσκεψη με το σχολείο και Ξενάγηση στο Μουσείο.

- Aspen Art Museum (Εικόνα 7)¹³. Το μουσείο αυτό βρίσκεται στο Κολοράντο της Αμερικής. Στην ιστοσελίδα του υπάρχουν ενημερώσεις για διάφορες εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στο χώρο του, που αφορούν άτομα με ΔΑΦ και ειδικότερα παιδιά, με δραστηριότητες προσαρμοσμένες σε αυτά. Επίσης, διαθέτει αρχείο με κοινωνική αφήγηση για το μουσείο, στο οποίο βρίσκονται εικόνες από το εσωτερικό του και βοηθούν στην οικειοποίηση των χώρων. Το θετικό στοιχείο που εντοπίζεται στην κοινωνική αυτή αφήγηση είναι πως αποτελείται από λίγες διαφάνειες. Στον αντίποδα, τα κείμενα που πλαισιώνουν τις εικόνες είναι πολύ μεγάλα σε έκταση αφού ξεπερνούν κατά πολύ τις δύο (2) σειρές. Υπάρχει, ακόμα, η δυνατότητα παιχνιδιού για να μπορέσουν τα παιδιά, μέσα από αυτό, να δημιουργήσουν τέχνη. Ταυτόχρονα αναλύονται και όλες οι δυνατότητες που παρέχονται, σε συνδυασμό με τους

¹³<https://cdn.filepicker.io/api/file/5FiKL3rTnyunjMYY3PTV?&fit=max>

κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται. Τέλος, αναφέρεται η προσβασιμότητα του μουσείου και οι παροχές που προσφέρει.

Εικόνα 7 Aspen Art Museum.

- Whitney Museum of American Art (Εικόνα 8)¹⁴. Το μουσείο αυτό, βρίσκεται στη Νέα Υόρκη και διευκολύνει τα παιδιά με ΔΑΦ να το επισκεφθούν, παρέχοντας στον ιστότοπό του την Κοινωνική Αφήγηση, η οποία τα βοηθά να προετοιμαστούν τόσο τα ίδια, όσο και οι οικογένειές τους. Στον οδηγό αυτό το θετικό στοιχείο είναι πως αποτελείται από λίγες διαφάνειες ενώ τα αρνητικά υπερσχύουν. Μπορεί κανείς να εντοπίσει και εδώ μεγάλα κείμενα να συνοδεύουν τις εικόνες, μεγάλα κενά μεταξύ των διαφανειών και οι φωτογραφίες του χώρου και σε αυτόν τον οδηγό δεν περιγράφουν τη διαδρομή αλλά ως επί το πλείστον τις δραστηριότητες μέσα στο μουσείο.

Εικόνα 8 Whitney Museum of American Art.

- Balboa Park Museums (Εικόνα 9)¹⁵. Από τον Ιανουάριο έως τον Δεκέμβριο του 2017, δημιουργήθηκε στο πάρκο Μπαλμπόα το πρόγραμμα Κοινωνικές Ιστορίες στο Φάσμα του Αυτισμού (Social Stories Spectrum Project), που είχε ως στόχο να παρέχει στα άτομα του Αυτιστικού Φάσματος να συναντηθούν με

¹⁴https://whitnemedi.org/assets/generic_file/151/15_FAMILY_FUN_FINAL.pdf

¹⁵<https://www.sdnhm.org/visit/accessibility/social-stories/>

συνομήλικους τους, να εξασκήσουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες και να συμμετάσχουν στην επίσκεψη επτά μουσείων στο πάρκο. Ο σκοπός της επίσκεψης αυτής, ήταν να δημιουργήσουν οι ίδιοι αργότερα τις Κοινωνικές Ιστορίες των μουσείων αυτών, όπως κι έγινε. Δημιουργήθηκαν επτά αφηγήσεις σε δύο γλώσσες, Αγγλικά και Ισπανικά, οι οποίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Σαν Ντιέγκο. Οι οδηγοί αυτοί, διακρίνονται για τις φωτογραφίες που έχουν επιλέξει, αφού είναι αντιπροσωπευτικές του χώρου και συνήθως εμφανίζονται επισκέπτες σε αυτές. Επίσης, τα κείμενα που τις συνοδεύουν είναι κατά κύριο λόγο μικρές επεξηγηματικές προτάσεις, ενώ αυτές οι οποίες ξεπερνούν τις δύο σειρές είναι σε πολύ λίγες περιπτώσεις όταν κάτι χρειάζεται να εξηγηθεί περισσότερο. Ωστόσο, μπορούμε να δούμε πως δεν υπάρχει απόλυτη ομοιομορφία μεταξύ των διαφανειών και υπάρχουν έως και τρεις φωτογραφίες σε μία.

Εικόνα 9 Balboa Park museums.

- Brandywine River Museum of Art (Εικόνα 10)¹⁶. Το μουσείο αυτό βρίσκεται στην Πενσυλβάνια των Ηνωμένων Πολιτειών και δίνει τη δυνατότητα στους επισκέπτες του με ΔΑΦ να γνωρίσουν τον χώρο του εικονικά πριν την επίσκεψή τους. Ο οδηγός αυτός ακολουθεί μερικώς τα κριτήρια που έχουμε εντοπίσει ως απαραίτητα για τη δημιουργία του. Αναλυτικότερα, αποτελείται από μόνο επτά (7) διαφάνειες, κάτι που τον καθιστά ελλιπή στην παροχή πληροφοριών καθώς δεν περιγράφεται επαρκώς η διαδρομή αλλά κάποια σημεία που θα συναντήσει ο επισκέπτης μέσα στο μουσείο. Επιπλέον οι εικόνες δεν έχουν καμία ομοιομορφία μεταξύ τους καθώς συναντάμε διαφορετικά μεγέθη ανά διαφάνεια, κάτι το οποίο είναι πιθανόν κουραστικό. Ακόμα, τα κείμενα είναι τοποθετημένα μέσα σε γαλάζια πλαίσια ενδιάμεσα των εικόνων.

¹⁶<https://www.brandywine.org/sites/default/files/media/Social%20Story%20Full%20size%20for%20website%20-%20general%20visit%20final%20ed.pdf>

Εικόνα 10 Brandywine River Museum of Art.

- Children`s Museum of Art (Εικόνα 11)¹⁷. Το μουσείο αυτό ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1988 και βρίσκεται στη Νέα Υόρκη των ΗΠΑ. Στη ιστοσελίδα του υπάρχει διαθέσιμη η κοινωνική ιστορία του μουσείου, στην οποία υπάρχουν φωτογραφίες από τον εξωτερικό και τον εσωτερικό χώρο του μουσείου. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται χάρτης από το εσωτερικό του μουσείου και τις δραστηριότητες που υπάρχουν, για να μπορέσουν οι επισκέπτες να δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα με το τι θέλουν να κάνουν κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους. Ακολούθως, υπάρχουν μερικές βασικές οδηγίες που πρέπει να τηρούνται στα διάφορα σημεία. Επισημαίνεται, δηλαδή, το ότι δεν επιτρέπεται να αγγίζουν τα έργα τέχνης, παροτρύνοντας τα παιδιά να κρατούν τα χέρια τους κοντά τους και να μένουν δίπλα στους γονείς ή τους δασκάλους τους, ότι μπορούν να δημιουργήσουν τέχνη μόνοι τους όταν βρίσκονται στην αντίστοιχη αίθουσα δημιουργίας. Τέλος, δίνεται η οδηγία να μοιράζονται τα υλικά που χρησιμοποιούν, να παρουσιάζουν το έργο τους, αλλά και να συζητούν για το τι βλέπουν γύρω τους. Συνεχίζοντας, υπάρχουν συμβουλές για τις οικογένειες που θα επισκεφθούν το χώρο και άλλες επισημάνσεις για τους κανόνες και τις επιλογές που υπάρχουν στο μουσείο. Τα στοιχεία αυτά επομένως, κάνουν τον οδηγό να αποκλίνει από τα κριτήρια που έχουν εντοπιστεί για έναν λειτουργικό οδηγό. Πιο συγκεκριμένα, η γραμματοσειρά η οποία χρησιμοποιείται αποτελείται από πολύ λεπτά και μεγάλα γράμματα, τα κείμενα είναι σε διαφορετικές θέσεις σε αρκετές διαφάνειες και τέλος, και εδώ οι εικόνες δεν περιγράφουν τη διαδρομή του μουσείου αλλά τις δραστηριότητες που μπορούν να κάνουν τα παιδιά μέσα σε αυτό.

¹⁷https://cmany.org/wp-content/uploads/2017/01/CMA_SocialStoryFall16.pdf

Εικόνα 11 Children`s Museum of Art.

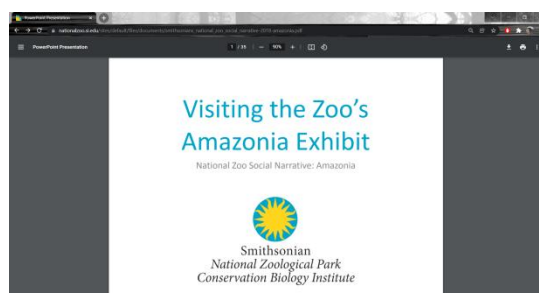
- Intrepid Sea, Air & Space Museum (Εικόνα 12)¹⁸. Το Intrepid, είναι ένα πρώην αεροπλανοφόρο του Αμερικανικού Ναυτικού που παροπλίστηκε και μετατράπηκε σε ένα μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικό ίδρυμα και λειτουργεί ως πλωτό μουσείο. Είναι, πλέον, μόνιμα αραγμένο στον ποταμό Χάντσον στη Νέα Υόρκη και φιλοξενεί στο κατάστρωμά του διάφορα αεροπλάνα και ελικόπτερα ως εκθέματα. Το μουσείο παρέχει και αυτό στην ιστοσελίδα του οδηγό για τους επισκέπτες με ΔΑΦ, εξηγώντας τους χώρους του καθώς και τους κανόνες που οφείλουν να ακολουθούν. Αναλυτικότερα, ο οδηγός αυτό, αποτελείται από ικανοποιητικό αριθμό διαφανειών, αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες που απεικονίζουν και επισκέπτες και σχετική ομοιομορφία μεταξύ τους. Ωστόσο, τα κείμενα που συνοδεύουν τις εικόνες καταλαμβάνουν έκταση μεγαλύτερη των δύο σειρών. Ένα ακόμη αρνητικό στοιχείο, είναι πως οι εικόνες παρά το ότι είναι αντιπροσωπευτικές, είναι πολύ μεγάλες και έτσι είναι πολύ κοντά μεταξύ τους αλλά και ο οδηγός παρουσιάζεται “γεμάτος” κάτι που μπορεί να τον κάνει κουραστικό.

Εικόνα 12 Intrepid Sea, Air & Space Museum.

¹⁸<https://www.intrepidmuseum.org/education/images/access-narrative.pdf>

- Smithsonian's National Zoo (Εικόνα 13)¹⁹. Το Smithsonian's National Zoo (Εθνικό Ζωολογικό Πάρκο), αποτελεί ένα από τους παλαιότερους ζωολογικούς κήπους στις Ηνωμένες Πολιτείες και είναι μέρος του Smithsonian Institution. Στο πλαίσιο της διεύρυνσης της προσβασιμότητας στα άτομα με ΔΑΦ, έχουν δημιουργηθεί οδηγοί για κάθε τμήμα του. Ωστόσο, οι οδηγοί αυτοί αποτελούνται από πολλές διαφάνειες, ενώ και τα κείμενα τα οποία τις συνοδεύουν, είναι μεγάλα σε έκταση, ξεπερνώντας συχνά τις 2 γραμμές. Επιπλέον, χρησιμοποιείται σκίαση στο περίγραμμα των εικόνων κάτι το οποίο καλό είναι να αποφεύγεται..

Εικόνα 13 Smithsonian's National Zoo.

- Brooklyn Museum (Εικόνα 14)²⁰. Το Μουσείο Μπρούκλιν βρίσκεται στον ομώνυμο Δήμο της Νέας Υόρκης. Δημιούργησε έναν οδηγό για άτομα με ΔΑΦ το 2017, τον οποίο ανανέωσε προσθέτοντας μία επιπλέον εικόνα το 2019, που αφορούσε τις τουαλέτες του μουσείου. Ο οδηγός φαίνεται να πληρεί τα κριτήρια καθώς ο αριθμός των διαφανειών είναι μέσα στο επιθυμητό πλήθος, οι εικόνες είναι αντιπροσωπευτικές του χώρου και είναι παρόντες και επισκέπτες, και τα κείμενα που τις συνοδεύουν αποτελούνται κυρίως από μία σειρά με λίγες φορές αυτές να είναι τρεις.

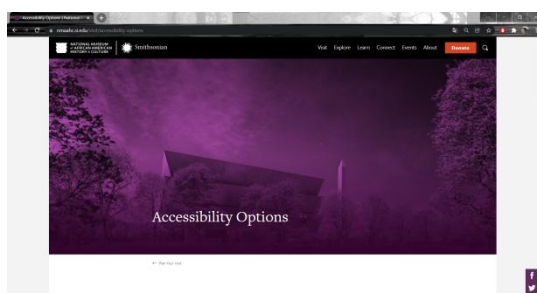

Εικόνα 14 Brooklyn Museum.

¹⁹https://nationalzoo.si.edu/sites/default/files/documents/smithsonians_national_zoo_social_narrative-2018-amazonia.pdf

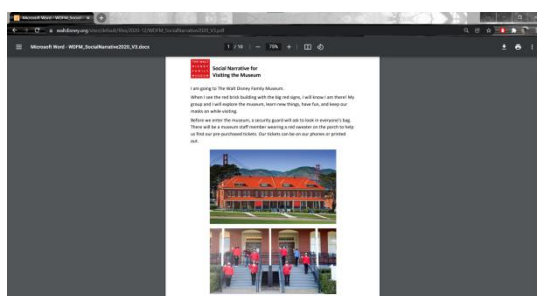
²⁰https://d1lfxha3ugu3d4.cloudfront.net/education/docs/Social_Narrative_Autism_w_all_gender_restrooms.pdf

- National Museum of African American History and Cultures (Εικόνα 15)²¹. Στην ιστοσελίδα του μουσείου, μπορούν οι επισκέπτες με προβλήματα υγείας, όπως προβλήματα όρασης, ακοής και κινητικότητας να βρουν υλικό το οποίο θα τους βοηθήσει να οργανώσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την επίσκεψή τους σε αυτό. Ωστόσο, για τα άτομα που χρειάζονται Κοινωνικές Ιστορίες για να μπορέσουν να πραγματοποιήσουν την επίσκεψή τους, αυτές είναι διαθέσιμες στην υποδοχή του μουσείου.

Εικόνα 15 National Museum of African American History and Cultures.

- The Walt Disney family Museum (Εικόνα 16)²². Ο οδηγός αυτός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα του μουσείου, και μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε απευθείας από τον ιστότοπο, είτε κατεβάζοντας το αρχείο. Οι εικόνες συνοδεύονται από μεγάλα κείμενα, τα οποία συνήθως ξεπερνούν τις 2-3 γραμμές, ενώ οι διαφάνειες δεν έχουν ομοιομορφία μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, το κείμενο και η εικόνα, δεν είναι τοποθετημένα στην ίδια θέση σε όλες τις διαφάνειες, συχνά το κείμενο βρίσκεται πάνω από την εικόνα και ακολουθούν μεγάλα κενά μεταξύ τους.

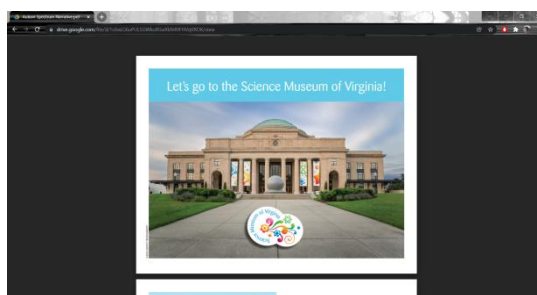

Εικόνα 16 The Walt Disney family Museum.

²¹<https://nmaahc.si.edu/visit/accessibility-options>

²²https://www.waltdisney.org/sites/default/files/2020-12/WDFM_SocialNarrative2020_V3.pdf

- Science Museum of Virginia (Εικόνα 17)²³. Το μουσείο επιστημών της Βιρτζίνια των ΗΠΑ ιδρύθηκε το 1970. Στην ιστοσελίδα του μουσείου υπάρχουν διαθέσιμες οδηγίες για τις διαφορετικές ανάγκες των ΑμΕΑ, όπως ποιες ώρες υπάρχει περισσότερος κόσμος και συνωστισμός και ποιες αίθουσες είναι καταλληλότερες για επίσκεψη. Ανάμεσα σε αυτές τις οδηγίες, υπάρχει και η Κοινωνική Ιστορία του μουσείου. Ο οδηγός αυτός, έχει δημιουργηθεί με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που έχουμε δει μέχρι τώρα. Οι εικόνες είναι τοποθετημένες σε χρωματιστό πλαίσιο, χρησιμοποιούνται και περισσότερες των 2 εικόνων σε κάποιες περιπτώσεις. Επιπλέον, χρησιμοποιούνται και σύμβολα για να επεξηγήσουν ορισμένες καταστάσεις.

Εικόνα 17 Science Museum of Virginia

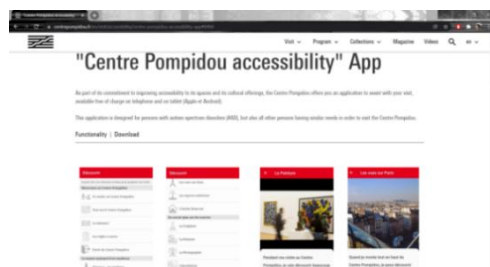
Παρατηρείται επίσης πως και τα μουσεία της Ευρώπης και του Ηνωμένου Βασιλείου, τείνουν να δημιουργούν οδηγούς για να είναι προσβάσιμα και για τα άτομα με νοητικά προβλήματα. Ωστόσο, φαίνεται πως υπάρχει ανομοιομορφία μεταξύ τους και δεν ακολουθείται ένα συγκεκριμένο πρότυπο από όλους. Ένα από τα μουσεία αυτά, το Centre Pompidou (Εικόνα 18)²⁴, έχει δημιουργήσει εφαρμογή την οποία μπορεί ο επισκέπτης να κατεβάσει στο κινητό ή την ταμπλέτα του κατά τη διάρκεια της. Επίσης, η επιλογή της γραμματοσειράς η οποία θα χρησιμοποιηθεί πρέπει να γίνεται με προσοχή. Λαμβάνοντας αυτό υπόψιν, παρατηρείται πως το μουσείο London Transport Museum (Εικόνα 19)²⁵ χρησιμοποιεί μία γραμματοσειρά η οποία εμφανίζεται συνήθως σε παιδικά βιβλία και κομικ. Επιπλέον, οι οδηγοί των μεγαλύτερων μουσείων έχουν περισσότερες διαφάνειες από τον μέσο όρο με το The Museum of English Rural Life (Εικόνα 20)²⁶ να ξεπερνά τις 40. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως μόνο τα μουσεία του Ιονίου Πανεπιστημίου στην Κέρκυρα έχουν διαθέσιμο τον οδηγό τους και με άσπρα γράμματα σε μαύρο φόντο.

²³<https://drive.google.com/file/d/1ohaLG6uPULSGWkuIlGwXkN49FHVqVXOK/view>

²⁴<https://www.centrepompidou.fr/es/visite/accessibilite/appli-centre-pompidou-accessibilite#8494>

²⁵<https://www.ltmuseum.co.uk/media/323/download>

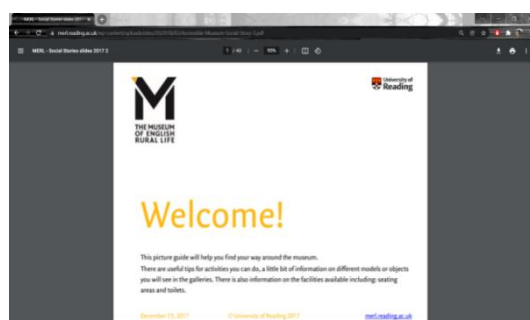
²⁶<https://merl.reading.ac.uk/wp-content/uploads/sites/20/2018/03/Accessible-Museum-Social-Story-2.pdf>

Εικόνα 18 Centre Pompidou

Εικόνα 19 London Transport Museum

Εικόνα 20 The Museum of English Rural Life

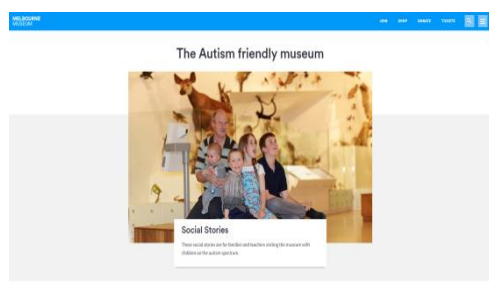
Εικόνα 21 York Castle Museum

Αξίζει επίσης να αναφερθεί το πολύ σημαντικό έργο των μουσείων της Αυστραλίας για τους επισκέπτες με ΔΑΦ (Εικόνα 22²⁷, 23²⁸). Παρατηρείται στα μουσεία αυτά, ομοιομορφία τόσο στην εμφάνιση των ιστοσελίδων τους, όσο και στη μορφή των οδηγών – Κοινωνικών Ιστοριών τους. Πιο συγκεκριμένα, σε κάθε μουσείο υπάρχουν καταρχάς οι κανόνες επίσκεψής του και στη συνέχεια βρίσκονται διαφορετικοί οδηγοί για τα παιδιά μικρότερης και μεγαλύτερης ηλικίας και οι υπόλοιποι οδηγοί αφορούν τις αίθουσες του εκάστοτε μουσείου. Οι οδηγοί αυτοί είναι διαθέσιμοι σε μορφή word κάτι το οποίο δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να προσθέσουν το όνομα του παιδιού, ώστε να νιώθει πιο οικείο τον οδηγό. Ωστόσο το μορφότυπο αυτό είναι πιθανό να προκαλέσει δυσκολίες στη χρήση καθώς μπορεί να μην είναι δυνατό να διαβαστεί από όλες τις συσκευές σε αντίθεση με τη μορφή του. Τέλος, οι Κοινωνικές Ιστορίες είναι διαθέσιμες και στις ιστοσελίδες αλλά μπορούν και να αποθηκευτούν

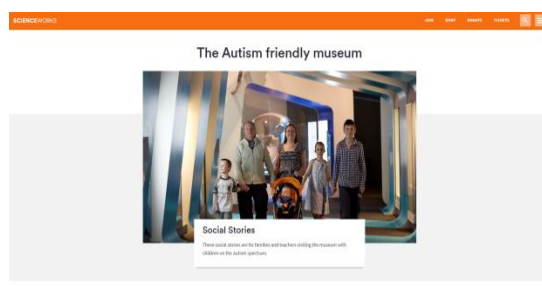
²⁷<https://museums.victoria.com.au/melbournmuseum/visiting/access/the-autism-friendly-museum/>

²⁸<https://museums.victoria.com.au/scienceworks/visiting/access/the-autism-friendly-museum/>

στις προσωπικές συσκευές των ατόμων για να χρησιμοποιηθούν όποτε οι ίδιοι επιθυμούν.

Εικόνα 22 Melbourne Museum

Εικόνα 23 Science Works

5.2 Ελληνικοί οδηγοί

Στην Ελλάδα, οι οδηγοί για τους επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού, βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο. Η πρώτη αφήγηση, δημιουργήθηκε το 2015, από τη μουσειοπαιδαγωγό Ευμορφία Τσιαμάγκα για το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης²⁹ (Εικόνα 24), σε συνεργασία με το Κέντρο Αυτισμού “Αχτίδα”. Ο οδηγός αυτός καθώς ήταν ο πρώτος που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα, παρατηρούμε πως υπάρχουν πολλά σημεία που χρειάζεται να βελτιωθούν. Αρχικά, δεν υπάρχει ομοιομορφία βλέποντας τις εικόνες και τα κείμενα να βρίσκονται σε διαφορετικές θέσεις στην κάθε διαφάνεια. Πιο συγκεκριμένα, οι φωτογραφίες που έχουν χρησιμοποιηθεί είναι ως επί το πλείστον κακής ανάλυσης και παραμορφωμένες σε κάποιες περιπτώσεις για να ταιριάζουν στο μέγεθος της διαφάνειας, ενώ υπάρχουν και περισσότερες από δύο (2) σε μία σελίδα. Επίσης, τα κείμενα που συνοδεύουν τις εικόνες ξεπερνούν κατά πολύ τις δύο (2) γραμμές ενώ για να δώσουν κάποιες πληροφορίες για το μουσείο, χρησιμοποιείται διαφορετικό χρώμα στα κείμενα κάτι το οποίο δεν συνηθίζεται όταν θέλουμε να υπάρχει ομοιομορφία.

Εικόνα 24 Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.

²⁹https://www.amth.gr/sites/amth.gr/files/attachments/informational/koinoniki_istoria_aytismos_amth_.pdf

Επιπροσθέτως, η ερευνητική ομάδα του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, έχουν δημιουργήσει οδηγούς για τα ακόλουθα μουσεία, τα οποία βρίσκονται στην Κέρκυρα.

- Για το Μουσείο του Σολωμού (Εικόνα 24, 25)³⁰, όπου βρίσκεται στην περιοχή Μουράγια της Κέρκυρας και

Εικόνα 25 Μουσείο του Σολωμού.

Εικόνα 26 Μουσείο του Σολωμού.

- για τη Συλλογή Τυπογραφίας (Εικόνα 26, 27)³¹, στο Πανεπιστημιακό Μουσείο του Ιονίου Πανεπιστημίου το οποίο στεγάζεται στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας.

Εικόνα 27 Συλλογή Τυπογραφίας.

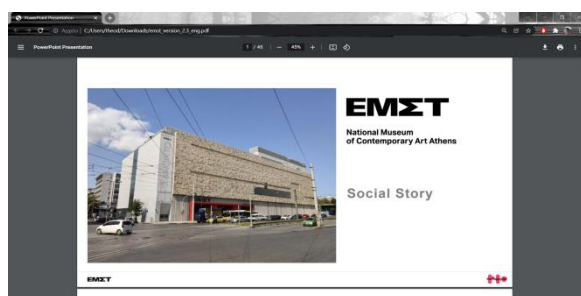
Εικόνα 28 Συλλογή Τυπογραφίας.

Οι οδηγοί αυτοί βρίσκονται διαθέσιμοι στις ιστοσελίδες των μουσείων, στην ενότητα της προσβασιμότητας. Οι δύο προαναφερθέντες οδηγοί, μετά τη δημιουργία τους, αξιολογήθηκαν από τους εκπαιδευόμενους με ΔΑΦ στο Εργαστήριο Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ) Κέρκυρας.

³⁰<https://eksmouseiosolomou.gr/accessibility/>

³¹<https://museum.ionio.gr/gr/learn/accessibility/>

Τέλος, το 2020 δημιουργήθηκε ένας ακόμα οδηγός για το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (ΕΜΣΤ) (Εικόνα 26)³² στην Αθήνα. Ο οδηγός αυτός αποτελείται επίσης από πολλές διαφάνειες, οι οποίες ξεπερνούν τις 40. Οι πρώτες διαφάνειες αναλύουν το πρόγραμμα λειτουργίας του μουσείου, κάτι το οποίο θα μπορούσε να δει κάποιος και στην ιστοσελίδα του. Επίσης, πολλές από τις διαφάνειες του, αποτελούνται μόνο από κείμενο το οποίο περιγράφει μία εικόνα η οποία εμφανίζεται μερικές σελίδες αργότερα. Ακόμα βλέπουμε να παρουσιάζονται δειγματοληπτικά ορισμένα έργα τέχνης για να δοθεί παράδειγμα του τι θα δει ο επισκέπτης σε συγκεκριμένους ορόφους του μουσείου.

Εικόνα 29 Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

5.3 Σύνοψη κριτικής οδηγών

Παρακάτω θα αναλυθούν τα θετικά και τα αρνητικά σημεία που παρατηρήθηκαν μέσα από την έρευνα μας στους οδηγούς, και ακολούθως θα γίνει προσπάθεια ενσωμάτωσης εκείνων που κρίνουμε ως χρήσιμα και περισσότερο βοηθητικά για τον οδηγό που θα δημιουργήσουμε.

5.3.1 Θετικά

Αναλύοντας τους προαναφερθέντες οδηγούς, τα παρακάτω στοιχεία είναι αυτά, που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο στους περισσότερους και συμφωνούν με τα κριτήρια που έχουν εντοπισθεί ως τα καταλληλότερα για τη δημιουργία τους. Το ιδανικό πλήθος διαφανειών είναι, συνήθως, 15 - 20 διαφάνειες. Από τους οδηγούς που δημιούργησε η ομάδα των νέων με ΔΑΦ, ηλικίας 18-25 ετών, στο πάρκο Μπαλμπόα, για τα επτά μουσεία που βρίσκονται εκεί, παρατηρείται το ακόλουθο μοτίβο στις Κοινωνικές Ιστορίες τους. Αρχικά, υπάρχει φωτογραφία του κτιρίου στην πρώτη διαφάνεια μαζί με την ονομασία του. Στη συνέχεια, παρέχονται μερικές πληροφορίες επιγραμματικά για το μουσείο και ύστερα, δίνονται συμβουλές για την προετοιμασία που θα πρέπει να κάνουν πριν την επίσκεψη τους. Οι συμβουλές αυτές

³²https://www.emst.gr/web3/wp-content/uploads/2020/10/emst_odigos-v_2.1.pdf

σχετίζονται με τις ανάγκες των ατόμων, όπως είναι κάποια προσωπικά αντικείμενα που πιθανώς θα χρειαστούν, την επικοινωνία με την οικογένεια και το ίδιο το μουσείο για τη δραστηριότητα αυτή που θα ακολουθήσει, ώστε να είναι ενήμεροι για ενδεχόμενες αλλαγές στις ώρες λειτουργίας ή τις ώρες αιχμής του. Ακόμα, παρατηρήθηκε πως, στις πλείστες των περιπτώσεων, οι φωτογραφίες που απεικονίζουν τον χώρο, περιλαμβάνουν και άλλους ανθρώπους, προΐδεάζοντας το άτομο για την συνθήκη που πρόκειται να αντιμετωπίσει, βοηθώντας το έτσι να είναι έτοιμο για καταστάσεις συνωστισμού και επικοινωνίας με άλλους.

Οι οδηγοί που μελετήθηκαν είναι ποικιλόμορφοι και έτσι μπορούμε να δούμε τις διαφορές στην εμφάνισή τους. Η βασική τους διαμόρφωση αποτελείται από ανοιχτόχρωμο φόντο (συνήθως λευκό) και σκούρα γράμματα (συνήθως μαύρα). Στο σημείο αυτό, είναι αξιοσημείωτη η καινοτόμα διαφορά με την οποία δημιουργήθηκαν οι οδηγοί από την ερευνητική ομάδα του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, για το μουσείο Σολωμού και τη Συλλογή Τυπογραφίας του Μουσείου του Ιονίου Πανεπιστημίου. Λαμβάνοντας υπόψιν τις συμβουλές και παροτρύνσεις του ΕΕΕΕΚ Κέρκυρας, όπου εκπαιδεύονται άτομα στο Φάσμα του Αυτισμού, χρησιμοποίησαν σκούρο χρώμα στο φόντο με ανοιχτόχρωμα γράμματα για εντονότερη αντίθεση. Μία ακόμη σημαντική παρατήρηση, είναι η ύπαρξη του οδηγού και σε άλλες γλώσσες. Στην περίπτωση του Ιονίου Πανεπιστημίου, είναι διαθέσιμος στα Ελληνικά και στα Αγγλικά, και στην περίπτωση των επτά μουσείων στο πάρκο Μπαλμπόα, υπάρχουν σε Αγγλικά και Ισπανικά. Επιπλέον, διαπιστώνεται πως τα κείμενα βρίσκονται κοντά στις φωτογραφίες τις οποίες περιγράφουν και αποτελούνται από μικρής έκτασης προτάσεις.

Τέλος, οι φωτογραφίες που χρησιμοποιούνται και αποτυπώνουν τον χώρο, κατά περίπτωση, περιλαμβάνουν και ανθρώπους οι οποίοι βρίσκονται εκεί. Αυτό είναι μία πρακτική που συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση και αποδοχή του πιθανού έντονου θορύβου που ενδέχεται να υπάρχει και για να μπορέσει να προετοιμάσει πιθανά σενάρια και ιστορίες για το πως θα αντιμετωπίσει μια συναναστροφή με κάποιον συνευρισκόμενό του.

5.3.2 Προς βελτίωση

Τα αρνητικά σημεία που παρατηρήθηκαν στους οδηγούς αυτούς είναι αυτά που δεν συμφωνούν με τα κριτήρια που εντοπίστηκαν για τους οδηγούς και είναι τα ακόλουθα: Η μεγάλη έκταση των οδηγών, όταν ξεπερνούν δηλαδή τις 15-20 διαφάνειες, καθώς πλέον γίνεται κουραστικό και χάνεται η προσοχή του αναγνώστη. Ωστόσο, και η μικρή έκτασή τους είναι αρνητικό στοιχείο, καθώς δεν υπάρχει επαρκές υλικό, ώστε να εξηγούνται τα απαραίτητα σημεία στον απαιτούμενο βαθμό. Επιπλέον, οι φωτογραφίες που δεν αντιπροσωπεύουν τον χώρο όπως πρόκειται να τον αντικρίσουν οι επισκέπτες και τον παρουσιάζουν από μία εξιδανικευμένη οπτική γωνία, μη επιτυγχάνοντας τον πρωταρχικό στόχο τους, ο οποίος είναι η εξοικείωση με αυτόν. Ορισμένα μουσεία επίσης, προσθέτουν στο τέλος του οδηγού τους, πολλές

πληροφορίες για το μουσείο οι οποίες πιθανότατα δεν είναι απαραίτητες στο σημείο αυτό καθώς υπάρχουν ήδη στην ιστοσελίδα.

6. Οδηγός “Συλλογή Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού

6.1 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία η οποία επιλέξαμε να ακολουθήσουμε βασίζεται κυρίως στην εμπειρία της ομάδας από τους προηγούμενους σχετικούς οδηγούς όπως αυτή τεκμηριώθηκε από τη Ρέβα (2021). Επίσης, στηρίζεται στη συλλογή δεδομένων και πληροφοριών από βάσεις δεδομένων για τη δημιουργία του κειμένου και η παρατήρηση και ανάλυση αντίστοιχων οδηγών που έχουν δημιουργηθεί σε άλλα μουσεία του κόσμου και τέλος η λήψη φωτογραφιών από το χώρο όταν αυτό κατέστη δυνατό για τη δημιουργία του οδηγού για το Σχολικό Μουσείο.

6.2 Προετοιμασία

Η απαγόρευση μετακίνησης λόγω της πανδημίας του Covid-19, δεν μας επέτρεψε να μελετήσουμε τον χώρο του μουσείου με σκοπό να τον φωτογραφήσουμε οι ίδιοι και να απεικονίζεται από τη δική μας οπτική γωνία. Για να μπορέσουμε, όμως, να δουλέψουμε πάνω στον οδηγό το διάστημα αυτό, ζητήσαμε από την επιμελήτρια του μουσείου να μας στείλει το διαθέσιμο υλικό που ήδη υπήρχε. Μέσα από το υλικό αυτό που λάβαμε, συμπεράναμε πως το κύριο μέρος του μουσείου αποτελείται από μία ενιαία αίθουσα στην οποία υπάρχουν όλα τα εκθέματα. Ωστόσο, υπήρχαν και ορισμένες δυσκολίες τις οποίες έπρεπε να αντιμετωπίσουμε. Αρχικά, δεν είχαμε στη διάθεση μας φωτογραφίες από όλα τα σημεία που θέλαμε να παρουσιάσουμε και έτσι στο πρώτο στάδιο του οδηγού, χρησιμοποιούσαμε την ίδια φωτογραφία στην οποία πιθανώς είτε φαινόταν κάποια προθήκη που περιγράφαμε είτε δεν φαινόταν καθόλου και τη χρησιμοποιούσαμε για δική μας διευκόλυνση κατά τη δημιουργία του οδηγού ώστε να ξέρουμε τι υλικό μας λείπει και όταν θα επιτρεπόταν η επίσκεψή μας σε αυτό, να γνωρίζουμε ήδη τις ελλείψεις μας, και να είμαστε σε θέση να τραβήξουμε τις φωτογραφίες που χρειαζόμασταν για την ολοκλήρωσή του. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της αναζήτησης περισσότερων πληροφοριών στο διαδίκτυο, εντοπίστηκαν φωτογραφίες από σημεία που δεν ήταν προηγουμένως διαθέσιμες. Ακόμα, ορισμένες φωτογραφίες δεν μπορούσαμε να τις χρησιμοποιήσουμε, γιατί ο χώρος δεν απεικονιζόταν με τον επιθυμητό για το σκοπό μας τρόπο και έτσι, γνωρίζαμε και το πως δεν θέλουμε να είναι οι εικόνες τις οποίες θα τραβούσαμε κατά την επίσκεψή μας.

6.3 Κείμενο: εγωκεντρικός λόγος

Το κείμενο του οδηγού έχει δημιουργηθεί σε α' ενικό πρόσωπο λαμβάνοντας υπόψη τον εγωκεντρισμό των παιδιών. Ο εγωκεντρισμός για τα παιδιά μπορεί να αποτελεί έναν μηχανισμό μάθησης και ειδικότερα στην εκμάθηση της γλώσσας. Ωστόσο, δεν είναι μονοδιάστατος, καθώς εμφανίζεται με διαφορετικές μορφές κατά την ανάπτυξη

των παιδιών και των εφήβων με τα γνωρίσματά του να εκφράζονται σε διαφορετικές περιόδους της ζωής τους (Schwartz, κ.ά., 2008).

Ο εγωκεντρικός λόγος (egocentric speech) κέντρισε το ενδιαφέρον του Piaget και έτσι άρχισε να παρατηρεί παιδιά μικρής ηλικίας και να σημειώνει κάποια κοινά χαρακτηριστικά στον λόγο τους. Τα παιδιά αυτά φαίνεται πως δε δίνουν σημασία στο ποιος τους ακούει ούτε εάν ο ακροατής τους, προσέχει τα λεγόμενά τους. Συνήθως, είτε μιλούν στον εαυτό τους είτε για να ικανοποιήσουν όποιον συμμετέχει μαζί τους στην εκάστοτε δραστηριότητα με την οποία απασχολούνται (Goudena, 2016).

6.4 Χρωματισμοί

6.4.1 Άσπρο φόντο

Η χρήση του άσπρου φόντου, είναι ο συνηθέστερος τρόπος παρουσίασης που συναντάμε στους οδηγούς που μελετήθηκαν, καθώς είναι ένα χρώμα το οποίο αποπνέει ήρεμα συναισθήματα. Επίσης, με το χρώμα αυτό αποφεύγονται οι έντονες αντιθέσεις και η σύγχυση που πιθανώς αυτές θα δημιουργούσαν. Εάν η παρουσίαση γίνεται σε κάποια αίθουσα με χαμηλό φωτισμό, το άσπρο φόντο φωτίζει όλο το χώρο. Έτσι, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε τον οδηγό μας με τον ίδιο τρόπο ούτως ώστε να είναι οικείο για τα παιδιά και τα άτομα τα οποία θα το χρησιμοποιήσουν.

6.4.2 Μαύρο φόντο

Το μαύρο φόντο, επιλέξαμε να το χρησιμοποιήσουμε κυρίως έχοντας αποκτήσει την εμπειρία από προηγούμενους οδηγούς. Αρχικά, το φόντο αυτό προκαλεί λιγότερη καταπόνηση των ματιών κατά τη διάρκεια μίας παρουσίασης σε χώρο με χαμηλό φωτισμό, κρατάει το ενδιαφέρον και είναι ευκολότερη η ανάγνωση του κειμένου (Huang, 2019). Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σε ιστοσελίδες, ποικίλου περιεχομένου, αλλά και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ψυχαγωγίας να υπάρχει η δυνατότητα επιλογής του χρώματος στο φόντο για τη διευκόλυνση και την προσαρμογή στις απαιτήσεις και τις ανάγκες του αναγνώστη.

Επιπλέον, η ανάγνωση μαύρου κειμένου σε άσπρο φόντο, φαίνεται πως μπορεί να προκαλέσει οφθαλμολογικά προβλήματα. Συγκεκριμένα, μπορεί να επιφέρει αλλαγή στο πάχος του χοριοειδούς χιτώνα και κατά συνέπεια να δημιουργηθεί μυωπία στον αναγνώστη (Schaeffel, 2018).

6.5 Εργαλεία: το λογισμικό παρουσίασης

Για τη δημιουργία του οδηγού, επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε λογισμικό παρουσίασης. Με το λογισμικό αυτό είχαμε τη δυνατότητα να επεξεργαστούμε την εμφάνιση των οδηγών, όπως τις εικόνες, τα κείμενα και το φόντο με μεγαλύτερη ευκολία. Επίσης, θα μπορούσαμε να αποθηκεύσουμε το αρχείο σε μορφή pdf, ώστε

να το παραδώσουμε στο Μουσείο και να μπορεί να το χρησιμοποιήσει εύκολα και άμεσα στην ιστοσελίδα του, χωρίς να απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία του.

6.6 Δημιουργία οδηγού

Παρατηρώντας τους οδηγούς που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια στα μουσεία για άτομα με ΔΑΦ κι άλλες διαταραχές, και λόγω έλλειψης σχετικής βιβλιογραφίας, εντοπίσαμε τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία τους και καταλήξαμε σε αυτά τα οποία θα χρησιμοποιούσαμε και σε αυτά που θα αποφεύγαμε στη δημιουργία τους δικού μας οδηγού. Στη συνέχεια δημιουργήσαμε τον οδηγό μας με άσπρο και μαύρο φόντο και σε δύο γλώσσες, Ελληνικά και Αγγλικά.

6.7 Φωτογράφιση

Κατόπιν συνεννόησης με τον υπεύθυνο του Μουσείου, επισκεφθήκαμε τον χώρο. Εκεί παρατηρήσαμε τον εσωτερικό και εξωτερικό χώρο του μουσείου και προσπαθήσαμε να μιμηθούμε τη συμπεριφορά των παιδιών και να κατανοήσουμε την αντίληψή τους κατά τη διάρκεια της επίσκεψης. Μπαίνοντας μέσα, αρχίσαμε να σχεδιάζουμε πως θέλουμε να αποτυπώνεται η δική μας αφήγηση, καθώς και η διαδρομή που επιθυμούσαμε να ακολουθείται. Ως εκ τούτου, φωτογραφίσαμε τον χώρο με τρόπο που να εκφράζει την εικόνα που θέλαμε να περάσουμε, ακολουθώντας φορά αντίθετη των δεικτών του ρολογιού.

Οι παρατηρήσεις και οι βελτιώσεις επί του οδηγού λάμβαναν χώρα από τα μέλη της ερευνητικής ομάδας. Για τον σκοπό αυτό, πραγματοποιούνταν συναντήσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα. Η αξιολόγηση του οδηγού δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθεί, λόγω των συνθηκών πανδημίας³³.

6.8 Οδηγός “Συλλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού

Μετά από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, δημιουργήσαμε τον Οδηγό για τη “Συλλογή Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης”, ο οποίος έχει τις ακόλουθες τέσσερις μορφές:

- Άσπρο φόντο με μαύρα γράμματα (Εικόνα 29, 31). Η μορφή αυτή είναι η συνηθέστερη που χρησιμοποιείται στους οδηγούς.
- Μαύρο φόντο με άσπρα γράμματα (Εικόνα 30, 32). Η μορφή αυτή προέκυψε από την εμπειρία μας από τους προηγούμενους οδηγούς τους οποίους είχε δημιουργήσει η ομάδα μας.

³³<https://museum.ionio.gr/gr/learn/accessibility/>, <https://museum.ionio.gr/en/learn/accessibility/>

Εικόνα 30 Ελληνικός Οδηγός με άσπρο φόντο.

Εικόνα 31 Ελληνικός Οδηγός με μαύρο φόντο.

Εικόνα 32 Διεθνής Οδηγός με άσπρο φόντο.

Εικόνα 33 Διεθνής Οδηγός με μαύρο φόντο.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7. Συζήτηση – Προοπτικές – Συμπεράσματα

7.1 Συζήτηση

Επιλέξαμε να δημιουργήσουμε τον οδηγό για επισκέπτες με ΔΑΦ, για το Σχολικό Μουσείο Κέρκυρας. Στόχος μας είναι να διευκολύνει τα παιδιά και τα άτομα με Αυτισμό, να επισκεφτούν το μουσείο με μικρότερες πιθανότητες σύγχυσης καθώς θα είναι καλύτερα προετοιμασμένοι. Στηριζόμενοι στην εμπειρία μας από προηγούμενους οδηγούς όπως προαναφέρθηκε, χρησιμοποιήσαμε και μαύρο χρώμα για το φόντο του οδηγού, σε αντίθεση με άλλους οδηγούς, στους οποίους χρησιμοποιείται, ως επί τω πλείστον, άσπρο φόντο. Ωστόσο, λόγω της πανδημίας COVID-19, τα μουσεία δεν ήταν επισκέψιμα (ΚΥΑΔΙα/Γ.Π.οικ. 69543 - ΦΕΚ 4810/Β/31-10-2020, η οποία παρατάθηκε από τη λήξη της έως και τις 31.7.2021 με την Κοινή Υπουργική ΑπόφασηΔ1α/ΓΠ.οικ. 20267/2021 - ΦΕΚ 1288/Β/1-4-202). Ως εκ τούτου, η αξιολόγηση ήταν μόνο εσωτερική, από τα μέλη της ομάδας, με βάση την προηγούμενη εμπειρία. Υπό αυτές τις συνθήκες, για την κατανόηση του χώρου του μουσείου, χρησιμοποιήσαμε εικόνες που υπήρχαν ήδη από την επιμελήτρια και δεν επισκεφθήκαμε το μουσείο δια ζώσης.

Τα βασικά κριτήρια που μπορούμε να εντοπίσουμε στους οδηγούς είναι:

- Ομοιομορφία - Συνοχή μεταξύ διαφανειών
- Λειτουργικός αριθμός διαφανειών (15-20), ο οποίος εξαρτάται και από τον χώρο
- Αντιπροσωπευτικές εικόνες του χώρου
- Αποφυγή χρήσης δύο ή περισσότερων εικόνων σε μία διαφάνεια
- Μικρές και περιεκτικές προτάσεις
- Σαφείς οδηγίες πλοήγησης
- Κυριολεκτικός λόγος, χωρίς μεταφορές
- Έκδοση σε μαύρο φόντο-άσπρα γράμματα

Οι βελτιώσεις του οδηγού για την αποτελεσματικότερη χρήση του, θα μπορούσε να είναι η διαμόρφωση του ούτως ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να είναι πλήρως αποδοτικός και συμβατός με διαφορετικές οθόνες και τα μεγέθη αυτών. Παραδείγματος χάριν, η οθόνη ενός tablet ή ενός κινητού είναι μικρότερου μεγέθους σε σχέση με αυτήν του υπολογιστή.

Ο οδηγός που έχουμε δημιουργήσει έχει βασιστεί στη μελέτη παρόμοιων οδηγών από μουσεία του εξωτερικού και, πρωτίστως, στην εμπειρία της ομάδας από τη δημιουργία αντίστοιχων οδηγών, όπως έχει προαναφερθεί. Έτσι, έχοντας αποκτήσει ήδη την εμπειρία από τους οδηγούς αυτούς, είχαμε τη δυνατότητα να γνωρίζουμε τα σημεία στα οποία θα έπρεπε να δώσουμε περισσότερη προσοχή, ώστε να είναι λειτουργικός και εύχρηστος τόσο για σχολεία όσο και για οικογένειες που θα θέλουν να πραγματοποιήσουν μία επίσκεψη. Επιπλέον, ακολουθώντας τα εποικοδομητικά

σχόλια που προέκυψαν από τη χρήση των προηγούμενων οδηγών, δημιουργήσαμε τον οδηγό και με μαύρο φόντο.

7.2 Προοπτικές

Παρατηρώντας τις εξελίξεις στην προσβασιμότητα των μουσείων, βλέπουμε πως γίνονται προσπάθειες για τη βελτίωση της. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τους οδηγούς, ένα εργαλείο που είναι ευρύτερα γνωστό για τους επισκέπτες στο Φάσμα του Αυτισμού, αλλά και νέα εργαλεία, τα οποία χρησιμοποιούνται ήδη σε ορισμένα μουσεία. Ένα από τα μέσα αυτά, είναι ο αισθητηριακός χάρτης³⁴ το μέσο αυτό χρησιμοποιείται και από το Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης³⁵ της Νέας Υόρκης. Στο χάρτη παρουσιάζονται, μέσα από εικόνες, με διαφορετικά χρώματα, όλες οι αίθουσες και οι χώροι του μουσείου, περιγράφοντας την κατάσταση που επικρατεί συνήθως σε αυτές, όπως και το αν υπάρχει περισσότερος ή λιγότερος θόρυβος και σε ποια σημεία υπάρχει συνωστισμός. Ακόμα, αναφέρεται και το είδος του φωτισμού που έχουν οι αίθουσες, αν δηλαδή χρησιμοποιείται ο φυσικός ή τεχνητός φωτισμός και σε ποια σημεία υπάρχει χαμηλό φως. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί η χρήση του μαύρου φόντου, τόσο στους οδηγούς μας, όπως επιλέξαμε εμείς να χρησιμοποιήσουμε, όσο και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Εικόνα 33) και ψυχαγωγίας. Έτσι τείνουν να γίνονται πιο φιλικά σε όλους τους χρήστες, διευκολύνοντας τη χρήση τους και για τα άτομα που επιθυμούν τέτοια χρώματα.

Εικόνα 34 Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης.³

Μία ακόμη πολύ σημαντική καινοτομία, είναι η δημιουργία ενός εξατομικευμένου οδηγού μέσα από εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα. Αναλυτικότερα, η εφαρμογή αυτή αποτελείται από ένα διαδραστικό χάρτη ο οποίος εξελίσσεται και συμπληρώνεται μέσα από τη συμμετοχή και τα σχόλια των χρηστών σχετικά με διάφορα πολιτισμικά ή άλλα σημεία μέσα στην πόλη· αυτά μπορεί να είναι δρόμοι στους οποίους υπάρχει αρκετός θόρυβος σε ώρες αιχμής, κεντρικές τοποθεσίες ή πολυσύχναστα

³⁴<https://www.metmuseum.org/-/media/files/events/programs/progs-for-visitors-with-disabilities/sensory-friendly-map.pdf>

³⁵<https://www.youtube.com/>

καταστήματα. Βασικός στόχος της εφαρμογής είναι να βοηθήσει τα άτομα με ΔΑΦ να κινούνται με ευκολία στην πόλη τους, μέσα στην καθημερινότητα τους (Cena κ.ά., 2020).

7.3 Συμπεράσματα

Το συμπέρασμα που προκύπτει από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, είναι πως οι κοινωνικές ιστορίες και οι οδηγοί, μπορούν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμοι και βοηθητικοί για τα άτομα με ΔΑΦ και τις οικογένειες τους. Ο προγραμματισμός και η προετοιμασία των ατόμων αλλά και των οικογενειών τους για την αντιμετώπιση διαφόρων καθημερινών καταστάσεων και συνθηκών φαίνεται να συμβάλλουν σημαντικά στην καλύτερη αντιμετώπισή τους (Allostaz, κ.ά., 2021). Επιπλέον φαίνεται πως ολοένα και περισσότερα μουσεία στρέφονται στη διεύρυνση της προσβασιμότητας τους για τα ΑμΕΑ, καθώς ενδιαφέρονται και για τα άτομα με νοητικά προβλήματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Γερασίου Σ. (2015). *ΑμΕΑ και μουσεία στην σύγχρονη εποχή. Η κίνηση των 5Μ*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Θεσσαλονίκη.

Καλοφορίδης, Β.(2012). *Ο εκπαιδευτικός ρόλος του μουσείου στο σύγχρονο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον*. Ε-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, 7, (5), 69-77.

Οικονόμου, Μ. (2003). *Όροι και ορισμοί, Μουσείο* . Αθήνα: Κριτική.

Ρέβα, Ε. (2021). *Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση (ΕΑΕ): Οδηγός προσβασιμότητας Αρχαίας Αγοράς – Μουσείου Στοάς Αττάλου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού*. (Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, Κέρκυρα).

Σερετόπουλος, Κ., Λάμνισος, Δ., Γιαννάκου, Κ. (2020). *Η επιδημιολογία των διαταραχών του φάσματος του αυτισμού*. Archives of Hellenic Medicine 37(2):169-180. Ανακτήθηκε από: Research Gate.

Ξενόγλωσση

Alostaz, J., Baker, J. K., Fenning, R. M., Neece, C. L., & Zeedyk, S. (2021). Parental coping as a buffer between child factors and emotion-related parenting in families of children with autism spectrum disorder. *Journal of Family Psychology*. <https://doi.org/10.1037/fam0000757>

Azeem, M. W., Imran, N., & Khawaja, I. S. (2016). Autism spectrum disorder: An update. *Psychiatric Annals*, 46(1), 58-62. <https://doi.org/10.3928/00485713-20151202-01>

Baio, J., Wiggins, L., Christensen, D. L., Maenner, M. J., Daniels, J., Warren, Z., ... & Dowling, N. F. (2018). Prevalence of autism spectrum disorder among children aged 8 years—autism and developmental disabilities monitoring network, 11 sites, United States, 2014. *MMWR Surveillance Summaries*, 67(6), 1. <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.ss6706a1>

Bottema-Beutel, K., Kim, S. Y., & Miele, D. B. (2019). College students' evaluations and reasoning about exclusion of students with autism and learning disability: context and goals may matter more than contact. *Journal of autism and developmental disorders*, 49(1), 307-323. <https://doi.org/10.1007/s10803-018-3769-5>

Bratitsis, T. (2016, December). A digital storytelling approach for fostering empathy towards autistic children: Lessons learned. In *Proceedings of the 7th International Conference on Software Development and Technologies for Enhancing Accessibility and Fighting Info-exclusion* (pp. 301-308). <https://doi.org/10.1145/3019943.3019987>

Cena, F., Mauro, N., Ardissono, L., Mattutino, C., Rapp, A., Cocomazzi, S., ... & Keller, R. (2020, July). Personalized Tourist Guide for People with Autism. In *Adjunct Publication of the 28th ACM Conference on User Modeling, Adaptation and Personalization* (pp. 347-351). <https://doi.org/10.1145/3386392.3399280>

Coogle, C. G., Ottley, J. R., Storie, S., & Larson, A. L. (2019). Stories as social narratives for students identified with autism spectrum disorder. In *Story in Children's Lives: Contributions of the Narrative Mode to Early Childhood Development, Literacy, and Learning* (pp. 253-274). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-19266-2_13

Gasser, L., Malti, T., & Buholzer, A. (2013). Children's moral judgments and moral emotions following exclusion of children with disabilities: Relations with inclusive education, age, and contact intensity. *Research in developmental disabilities*, 34(3), 948-958. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2012.11.017>

Goudena, P. P. (2016). Two perspectives on egocentric speech. In *Language development* (pp. 71-82). De Gruyter Mouton. Goudena, P. P. (n.d.). Two perspectives on egocentric speech. *Language Development*. <https://doi:10.1515/9783110854817-007>

Grajcevcic, A., & Shala, A. (2016). Formal and non-formal education in the new era. *Action Researcher in Education*, 7, 119-130.

Gray, C. A., & Garand, J. D. (1993). Social stories: Improving responses of students with autism with accurate social information. *Focus on autistic behavior*, 8(1), 1-10. <https://doi.org/10.1177/108835769300800101>

Hourdakis, A., & Ieronimakis, J. (2020). "Exhibiting" Lifelong Learning in Museums: The Museum of Education/Xeniseum as a space of Civic Understanding and Social Connectedness. *Academia*, (18), 106-131. <https://doi.org/10.26220/aca.3219>

Huang, H. P., Wei, M., & Ou, L. C. (2019). Effect of text-background lightness combination on visual comfort for reading on a tablet display under different surrounds. *Color Research & Application*, 44(1), 54-64. <https://doi.org/10.1002/col.22259>

Kanner, L. (1965). Infantile autism and the schizophrenias. *Behavioral science*, 10(4), 412-420.

Lord, C., Elsabbagh, M., Baird, G., & Veenstra-Vanderweele, J. (2018). Autism spectrum disorder. *The Lancet*, 392(10146), 508-520.

MacDonald, G. F., & Alsford, S. (1991). *The museum as information utility. Museum Management and Curatorship*, 10(3), 305–311. <http://dx.doi.org/10.1080/09647779109515282>

Macdonald, S. (Ed.). (2011). *A companion to museum studies* (Vol. 39). John Wiley & Sons.

Marrus, N., Hall, L. P., Paterson, S. J., Elison, J. T., Wolff, J. J., Swanson, M. R., ... & Constantino, J. N. (2018). Language delay aggregates in toddler siblings of children with autism spectrum disorder. *Journal of neurodevelopmental disorders*, 10(1), 1-16. <https://doi.org/10.1186/s11689-018-9247-8>

Parsons, S., Guldberg, K., Porayska-Pomsta, K., & Lee, R. (2015). Digital stories as a method for evidence-based practice and knowledge co-creation in technology-enhanced learning for children with autism. *International Journal of Research & Method in Education*, 38(3), 247-271. <http://dx.doi.org/10.1080/1743727X.2015.1019852>

Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2005). Allport's intergroup contact hypothesis: Its history and influence. *On the nature of prejudice: Fifty years after Allport*, 262-277. <https://doi.org/10.1002/9780470773963.ch16>

Robin, B. R., & McNeil, S. G. (2019). Digital storytelling. *The International Encyclopedia of Media Literacy*, 1-8. <https://doi.org/10.1002/9781118978238.ieml0056>

Roemer, E. J. (2021). Beyond the toddler years: A meta-analysis of communicative abilities in siblings of children with autism spectrum disorder. *Psychological Bulletin*. <https://doi.org/10.1037/bul0000326>

Sandell, R. (2003). *Social inclusion, the museum and the dynamics of sectoral change. Museumandsociety*, 1(1), 45-62.

Schaeffel, F., Wang, M., & Aleman, A. C. (2018). Reading white text on black background may cause less myopia than conventional black text on white. *Investigative Ophthalmology & Visual Science*, 59(9), 1171-1171.

Schwartz, P. D., Maynard, A. M., & Uzelac, S. M. (2008). Adolescent egocentrism: a contemporary view. *Adolescence*, 43(171).

Sharma, S. R., Gonda, X., & Tarazi, F. I. (2018). Autism spectrum disorder: classification, diagnosis and therapy. *Pharmacology & therapeutics*, 190, 91-104.

Smiraglia, C. (2016). Targeted museum programs for older adults: a research and program review. *Curator: The Museum Journal*, 59(1), 39-54. <https://doi.org/10.1111/cura.12144>

Tarver, J., Vitoratou, S., Mastroianni, M., Heaney, N., Bennett, E., Gibbons, F., ... & Santosh, P. (2020). Development and Psychometric Properties of a New Questionnaire to Assess Mental Health and Concerning Behaviors in Children and Young People with Autism Spectrum Disorder (ASD): The Assessment of Concerning Behavior (ACB) Scale. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 1-17.

Ying, K. T., Sah, S. B. M., & Abdullah, M. H. L. (2016, August). Personalised avatar on social stories and digital storytelling: Fostering positive behavioural skills for children with autism spectrum disorder. In *2016 4th International Conference on User Science and Engineering (i-USER)* (pp. 253-258). IEEE. <https://10.1109/IUSER.2016.7857970>

ΜΙΚΡΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

ΜΙΚΡΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Αυτισμός: Αποτελεί μία διαταραχή φάσματος με προβλήματα/ δυσκολίες στον λόγο, την κοινωνικοποίηση και την επικοινωνία. Επίσης, παρατηρούνται επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές και έντονο ενδιαφέρον για συγκεκριμένα αντικείμενα και δραστηριότητες.

Εκπαίδευση: Η εκπαίδευση με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που έχουν σκοπό την επίδραση με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στο χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Με τη διαδικασία της εκπαίδευσης αποκτώνται συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και αξίες.

ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων): Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1946 ως μη κυβερνητικός οργανισμός από λίγους, αρχικά, επαγγελματίες μουσείων – αρχαιολόγους, ιστορικούς της τέχνης, μουσειολόγους, συντηρητές κ.ά.- που αγωνιούσαν για την τύχη της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς μετά τις καταστροφές που είχε υποστεί στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου.

Leo Kanner: Αυστριακός ψυχίατρος και γιατρός, ο οποίος γεννήθηκε το 1894 και πέθανε το 1981. Το έργο του για τον αυτισμό έχει θεμελιώδη σημασία στην ψυχιατρική για παιδιά και εφήβους και την ψυχιατρική γενικότερα.

Paul Eugen Bleuler: Ελβετός ψυχίατρος και ανθρωπιστής, έζησε από το 1857 έως το 1939. Επινόησε τους ορισμούς κάποιων ψυχικών ασθενειών όπως η σχιζοφρένεια και ο αυτισμός.

Οδηγός: Ο οδηγός είναι ένα μέσο το οποίο χρησιμοποιείται τα τελευταία χρόνια από πολλά μουσεία με σκοπό να διευκολύνει τα άτομα με ΔΑΦ να τα επισκεφτούν με λιγότερες πιθανότητες σύγχυσης κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους σε αυτά.

EYPETHPIA

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1 TheMet: Ανεξάρτητη οικογενειακή επίσκεψη.	14
Εικόνα 2 The Met: Ανεξάρτητη επίσκεψη για εφήβους και ενηλίκους.	14
Εικόνα 3 TheMet: Πηγαίνοντας σε πρόγραμμα ανακαλύψεων.....	15
Εικόνα 4 The Met: Πηγαίνοντας στη βιβλιοθήκη Nolen.....	15
Εικόνα 5 TheMet: Αισθητηριακή Ιστορία.....	15
Εικόνα 6 TheMet: Επίσκεψη με το σχολείο και Ξενάγηση στο Μουσείο.....	15
Εικόνα 7 Aspen Art Museum.....	16
Εικόνα 8 Whitney Museum of American Art.....	16
Εικόνα 9 Balboa Park museums.....	17
Εικόνα 10 Brandywine River Museum of Art.....	18
Εικόνα 11 Children`s Museum of Art.....	19
Εικόνα 12 Intrepid Sea, Air & Space Museum.....	19
Εικόνα 13 Smithsonian`s National Zoo.....	20
Εικόνα 14Brooklyn Museum.....	20
Εικόνα 15 National Museum of African American History and Cultures.....	21
Εικόνα 16 The Walt Disney family Museum.....	21
Εικόνα 17ScienceMuseumofVirginia.....	22
Εικόνα 18CentrePompidou.....	23
Εικόνα 19 London Transport Museum.....	23
Εικόνα 20 The Museum of English Rural Life.....	23
Εικόνα 21 York Castle Museum.....	23
Εικόνα 22 Melbourne Museum.....	24
Εικόνα 23 Science Works.....	24

Εικόνα 24 Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης	24
Εικόνα 25 Μουσείο του Σολωμού.	25
Εικόνα 26 Μουσείο του Σολωμού.	25
Εικόνα 27 Συλλογή Τυπογραφίας.....	25
Εικόνα 28 Συλλογή Τυπογραφίας.....	25
Εικόνα 29 Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.....	26
Εικόνα 30 Ελληνικός Οδηγός με άσπρο φόντο	32
Εικόνα 31 Ελληνικός Οδηγός με μαύρο φόντο	32
Εικόνα 32 Διεθνής Οδηγός με άσπρο φόντο	32
Εικόνα 33 Διεθνής Οδηγός με μαύρο φόντο	32
Εικόνα 34 Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης	35

Ευρετήριο Όρων*Ελληνικοί***A**

Αντισμός, 18

Αντισμός και κοινωνία, 20

Δ

Δημιουργία οδηγού, 35

Διάγνωση, 18

Διεθνείς οδηγοί, 24

E

εγωκεντρικός λόγος, 34

Εκπαίδευση ενηλίκων, 14

Ελληνικοί οδηγοί, 29

Εργαλεία, 35

H

Η κοινότητα μάθησης, 15

K

Κοινωνικές ιστορίες, 22

Κριτική Οδηγών, 30

M

μάθηση, 14

Μεθοδολογία, 34

Μουσείο, 13

Μουσείο και Αντισμός, 16

Μουσείο και κοινωνία, 15

O

Ο ορισμός του αντισμού, 18

Ο ορισμός του μουσείου, 13

Οδηγοί, 24

Π

ΠΕΡΙΛΗΨΗ, vi

Προοπτικές, 39

Σ

Στόχοι του μουσείου, 13

Συζήτηση, 38

Συμπεράσματα, 38

Συμπτώματα, 19

T

Τυπική εκπαίδευση, 14

X

Χρωματισμοί, 35

Ψ

Ψηφιακή αφήγηση, 23

Ξενόγλωσσοι

A

ABSTRACT, vii

E

egocentric speech, 34

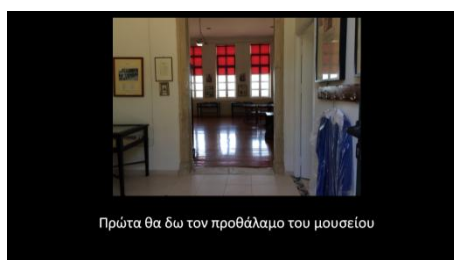
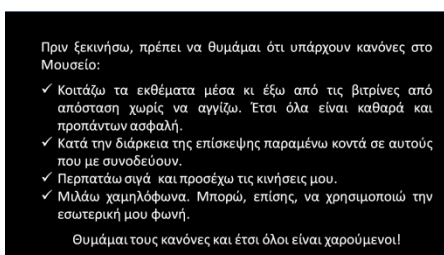
I

ICOM, 13

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Οδηγός “Συλλογής Ιστορίας του Σχολείου και της εκπαίδευσης” του Μουσείου Ιονίου Πανεπιστημίου για επισκέπτες στο φάσμα του αυτισμού

Δίπλα στην πόρτα υπάρχει ένας πίνακας με παλιές φωτογραφίες μαθητών.

Μετά θα δω από κοντά τις προθήκες και θα διαβάσω τι έχουν μέσα.

Μετά θα δω μια μεγάλη προθήκη.

Δίπλα στην προθήκη θα δω ένα τραπέζι με γραφομηχανές.

Δίπλα στο γραφείο με τις γραφομηχανές θα δω άλλη μια μεγάλη προθήκη.

Μετά θα δω τις τελευταίες προθήκες που θα παρατηρήσω από κοντά.

Όταν τελειώσει η ξενάγηση, θα επιστρέψω στα θρανία για να παίξω.

Δίπλα μου θα υπάρχει μία βιβλιοθήκη, μία ντουλάπα και ένας άβακας που θα παίξω μαζί του.

Μετά θα βγω στο προαύλιο και θα παίξω.

Στο τέλος θα μπω πάλι μέσα στο μουσείο για να φύγουμε.

Copyright © 2010 by the European Union. All rights reserved. This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike license. For more information, see the Creative Commons license at <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

